

2x
55/950

СКУПШТИНА СФРЈ
SKUPŠTINA SFRJ
СОБРАНИЕ НА СФРЈ

SKUPŠČINA SFRJ
KUVENDI I RSFJ
A JSZSZK KÉPVISELŐHÁZA

ВИЈЕЋЕ РЕПУБЛИКА И ПОКРАЈИНА
VIJEĆE REPUBLIKA I POKRAJINA
СОБОР НА РЕПУБЛИКИТЕ И ПОКРАИНИТЕ
ZBOR REPUBLIK IN POKRAJIN
ВЕЋЕ РЕПУБЛИКА И ПОКРАЈИНА
DHOМА Е REPUBLIKAVE DHE KRAHINAVE
KÖZTÁRSASÁGOK ÉS TARTOMÁNYOK TANÁCSA

2 СЈЕДНИЦА
2. SJEDNICA
2. СЕДНИЦА
2. SEJA
SEANCA E 2
2. ÜLÉS

17. ЈУНА 1982.
17. JUNA 1982.
17. LIPNJA 1982.
17. ЈУНИ 1982
17. JUNIJA 1982
17. GERSHOR 1982
1982. JÚNIUS 17.

СТЕНОГРАФСКЕ
БИЉЕШКЕ

STENOGRAFSKE
BILJEŠKE

СТЕНОГРАФСКИ
БЕЛЕШКИ

STENOGRAFSKI
ZAPISKI

СТЕНОГРАФСКЕ
БЕЛЕШКЕ

SHËNIMET
STENOGRAFIKE

GYORSÍRÓI
JEGYZETEK

UREĐIVAČKI ODBOR:

Dragutin Hamadi, predsednik

Janez Čamernik

Aslan Fazlija

Sašo Ivanovski

Milan Lukić

dr Branislav Ostojić

Jože Pacek

Đorđe Radojev

Bojan Selić

dr Miladin Stevanović

Mira Šestanović

Vukosava Vučković

Metodi Zvrčinov

Izdaje: Služba za informativno-dokumentalističke poslove Skupštine SFRJ

Odgovorni urednik Branislav Ilić

Beograd, Trg Marksa i Engelsa 13 – Tel. 339–651

Štampa: TANJUG – OOUR Grafička delatnost, Beograd, Obilićev venac 2

DRUGA SEDNICA VEĆA REPUBLIKA I POKRAJINA

(Održana 17. juna 1982. godine, početak u 10,05 časova)

PREDSEDAVA

PREDSEDNIK VEĆA REPUBLIKA I POKRAJINA NIKOLA KMEZIĆ

ПРЕДСЕДНИК НИКОЛА КМЕЗИЋ /САП Војбогина/:

Другарице и другови, отварам другу седницу Већа република и покрајина Скупштине СФРЈ.

Констатијем да постоји кворум и да Веће може пуноважно одлучивати.

Делегати у Већу: Јуриша Миховил, Олга Миличић—Арстанагић, Мато Бишкупец, др Трајче Грујовски и Миран Мејак пријавили су одсуство с ове седнице Већа.

Члановима Већа достављен је записник с прве седнице Већа република и покрајина, одржане 15. и 16. маја 1982. године. У овом записнику омашком је и достављено да је делегат Душан Влатковић изабран за члана Одбора за кредитно-монетарни систем код описа 5. тачке дневног реда под 4. У оригиналном записнику ова грешка је исправљена.

Да ли има других примедба на овај записник? /Нема/

Пошто других примедба нема, записник ће бити пописан.

Приступамо утврђивању дневног реда.

Комисија за избор и именовање је у међувремену поднела предлог за избор двојице судија Савезног суда.

Предлажем да овај предлог Комисије унесемо у дневни ред ове седнице.

Да ли се слажете с овим предлогом?

/Слажу се/

Да ли има других предлога за измену или допуну предложеног дневног реда? /Нема/

Пошто других предлога нема, објављујем да је Веће усвојило дневни ред који је предложен у акту о сазиву ове седнице с допуном коју смо сада прихватили.

У договору с председавајућим делегација, с председницима радних тела Већа и председником Савезног већа Скупштине СФРЈ, предлажем да заједно са Савезним већем саслушамо прво излагање другарице Милке Планинц, председника Савезног извршног већа, поводом разматрања — Полазних основа дугорочног програма економске стабилизације; излагање Звонета Драгана, потпредседника Савезног извршног већа у вези с Извештајем Савезног извршног већа о остваривању Друштвеног плана Југославије за период од 1981. до 1985. у 1981. и 1982. години, с проценом могућности остваривања Плана у 1983. години, и излагање Радована Макића, гувернера Народне банке Југославије у вези с актуелним питањима екстерне ликвидности земље.*

Да ли се Веће слаже с овим предлозима?

/Слаже се/

Пошто смо се сагласили с овим предлозима, молио бих вас да пређете у велику салу где ћемо саслушати поменуто излагања и експозе.

(Sednica Veća republika i pokrajina prekinuta je u 10,12 časova)

* Izlaganje Radovana Makića, guvernera Narodne banke Jugoslavije može se koristiti u službi za informativno-dokumentalističku delatnost u skladu s Poslovnikom o zajedničkom radu veća Skupštine SFRJ.

SEDNICA VEĆA REPUBLIKA I POKRAJINA ZAJEDNO S DELEGATIMA U SAVEZNOM VEĆU

PRESEDAVAJUĆI ANTON VRATUŠA:

Drugarice i drugovi, saglasno odgovarajućim odredbama u svojim poslovniciama, Savezno veće i Veće republika i pokrajina Skupštine SFRJ odlučila su da zajedno saslušaju uvodnu reč drugarice Milke Planinc, predsednika Saveznog izvršnog veća, povodom razmatranja Polaznih osnova dugoročnog programa ekonomske stabilizacije. Veće će takođe, kao što sam rekao, zajedno saslušati izlaganje predstavnika Saveznog izvršnog veća o ostvarivanju Društvenog plana Jugoslavije za period od 1981. do 1985. u 1981. godini i elementima za 1982. godinu.

Reč ima drugarica Milka Planinc, predsednik Saveznog izvršnog veća.

MILKA PLANINC, *predsednik SIV-a*:

Drugarice i drugovi delegati, Polazne osnove dugoročnog programa ekonomske stabilizacije daju priliku i obavezuju da — polazeći od principijelnih stavova i ocjena dubljih uzroka koji su doveli do poremećaja u tokovima društvene reprodukcije — stvaralački, realno i što praktičnije osmislimo naše zadatke sa ciljem da damo odgovore za izlaz iz postojećeg veoma teškog stanja i da otvaramo realnu perspektivu, materijalnog i ukupnog društvenog razvoja. Odmah da kažem to da ćemo svoje zadatke ostvarivati u uvjetima veoma poremećenih odnosa u međunarodnoj zajednici — čiji smo i mi dio — bez izgleda da se uzroci tih poremećaja brže uklone. Duboki su uzroci tih poremećaja, a veoma skromni izgledi da se počnu ozbiljnije rješavati. To znači da ćemo program stabilizacije sprovoditi i pod realnim pritiskom tih okolnosti, da o tome moramo voditi računa i tražiti načina da opstane-

mo i da se razvijamo u svijetu kakav jest, bez iluzija da će uskoro biti ono što mi želimo, i što bi bilo u interesu cijelog čovječanstva. Očito je da smo na promjene i poremećaje u svjetskoj ekonomiji sporo reagirali. Jugoslavija, po stupnju svog razvoja i po strukturi svoje privrede, spada u krug zemalja na koju su se kretanja u svjetskoj ekonomiji negativno odrazila. U ovoj deceniji pretrpjeli smo golem ekonomski udar. Desetine milijardi dolara isplatili smo dodatno za istu uvezenu supstancu, tehnologiju, naftu, sirovine itd.

Vanjske i unutrašnje okolnosti nalažu unošenje realizma u ekonomsku i razvojnu politiku. Predstoji nam teška faza razvoja, koja zahtijeva povećane napore i odricanja svih nosilaca društvene reprodukcije. To je faza u kojoj se cijelo društvo mora prilagoditi realnosti — da troši manje nego proizvodi. U takvoj situaciji od najvećeg je značaja aktiviranje svih potencijalnih mogućnosti našeg društva, kako materijalnih, tako i onih koje u sebi nosi sistem socijalističkog samoupravljanja.

Kako znate Polazne osnove dugoročnog programa ekonomske stabilizacije ne mijenjaju strateška opredjeljenja naše zemlje utvrđena Ustavom iz 1974. godine, Zakonom o udruženom radu i političkih dokumenta X i XI kongresa SKJ. U njima se na koncizan i argumentiran način kritički ocjenjuje sadašnje stanje i izlaz iz tog stanja traži u odlučnijim naporima cjelokupnog društva da se strateška opredjeljenja provode u praksi.

Polazne osnove u svojoj suštini su reafirmacija strateških opredjeljenja našeg društva, što je očito bilo neophodno, s obzirom na opasnosti u koje nas vode stihijna kretanja u proteklom godinama, sve veći raskorak između načelnih opredjeljenja i onog što se u praksi događa.

Centralni komitet Saveza komunista Jugoslavije podržao je Polazne osnove, a sigurno je da

će i XII kongres SKJ pridonijeti da se cijelo naše društvo odlučno i trajno mobilizira na dugoročnom programu stabilizacije.

Skupština SFRJ i Savezno izvršno vijeće, u skladu sa svojim ustavnim položajem, imaju goleme odgovornosti da se uključe u posao oko konkretizacije dugoročnog programa stabilizacije i da svoj rad u svim oblastima društvenog života zasnuvaju na čvrstim principijelnim opredjeljenjima Polaznih osnova. U tome naročito mora biti naglašena uloga Skupštine SFRJ kao dijela cjeline delegatskog sistema i Saveznog izvršnog vijeća, kao izvršnog organa Skupštine. Ujedačenje u pristupu i efikasnost u praktičnoj primjeni moguće je postići samo sinhroniziranim funkcioniranjem delegatskog sistema od baze do Federacije i stalnim uspostavljanjem sklada između strateških opredjeljenja i konkretne, praktične akcije svih subjekata u društvu.

Analizom uzroka nastalnih poremećaja i utvrđivanjem izlaza iz toga važno je konstatirati one ključne točke od kojih dugoročni program stabilizacije mora da polazi.

1. Sadašnji poremećaji nastali su (a na to su nas argumentirano upozorili, već dokumenti X kongresa SKJ) na višku rada otuđenom od proizvođača. Kao neminovni zaključak iz toga slijedi da je daljnji razvoj samoupravljanja i dugoročni program stabilizacije integralan proces.

To posebno naglašavam, jer naše društvo iz sadašnjeg stanja mora i može izaći. Ali, ako to radimo na način koji ne osigurava istodobno spajanje proizvođača s viškom rada, spajanje odluka o raspoređivanju dohotka s onim koji ga ostvaruje, onda još jedanput možemo stvoriti privide po kojima administrativnim mjerama „sređujemo” stanje, a poslije toga upadamo u nove, još teže poremećaje. To se, uostalom upravo događa i pored ocjena i upozorenja koja su o tome dali X i XI kongres SKJ.

To pretpostavlja da našim praktičnim odnosom, mjerama koje poduzimamo na liniji dugoročnog programa stabilizacije odlučno izlazimo iz stanja u kojem jedni subjekti ekonomske politike donose materijalne odluke, a drugi snose posljedice, odnosno u kojem se negativne posljedice socijaliziraju. Mi odlučno moramo izlaziti iz tog nera-

cionalnog stanja u kojem je teško identificirati odgovornost za donošenje ekonomskih odluka. Kolebanje koje sada u društvu postoji između orijentacije da red prave državni organi ili da jača samoupravljanje može biti savladano samo daljnjom odlučnom orijentacijom na jačanje samoupravnih institucija – OOUR-a prije svega – kako u donošenju odluka o upravljanju društvenim sredstvima tako i u jačanju njihove odgovornosti za posljedice koje izazivaju tako donijete odluke; time se, naravno, ne umanjuju i ekonomske funkcije države i odgovornost organa društveno-političkih zajednica u skladu s njihovim ustavnim ovlaštenjima.

2. Polazne osnove, ne bez razloga, jako naglašavaju potrebu oslobađanja djelovanja ekonomskih zakonitosti. Samoupravljanje i administrativna, voluntaristička intervencija u produkcijskom odnosu ne idu zajedno. Osnovne organizacije udruženog rada i njihove asocijacije mogu racionalno djelovati samo pod uslovom da se njihov rad mjeri objektivnim kriterijima onih kojima je njihov rad potreban, što se verifikira na tržištu – bilo internom bilo vanjskom. Polazne osnove ocjenjuju da smo administrativnim uplitanjem, od općine do republika i Federacije, na tom području mnogo što-šta iskrivili i poremetili do te mjere da sada nema pravog objektivnog kriterija koja proizvodnja jest, a koja nije produktivna.

Naravno, pri tom ne treba misliti da se položaj proizvođača prepušta stihijnom djelovanju tržišta. Daljnji razvoj samoupravljanja upućuje proizvođače prema „asocijaciji slobodnih proizvođača”, što znači njihovom povezivanju i organiziranju da savladaju stihijno djelovanje tržišta. Ali to ujedno znači nametanje kriterija objektivnih ekonomskih zakonitosti radu svake osnovne organizacije udruženog rada, a ne administrativno-voluntarističko posredovanje u odnosima među njima.

3. Stihijnost djelovanja zakona vrijednosti i drugih tržišnih zakonitosti koriguje se i ograničava sistemom samoupranog društva planiranja. Ali, da bi se dovela u sklad s našim sistemom i onom ulogom koja je definirana u Polaznim osnovama, dosadašnja praksa planiranja mora se temeljito mijenjati.

Osnovna kategorija planiranja mora biti dohodak. U tom okviru i u okviru predstojećih izmjena i dopuna planova treba dosljedno provoditi sistem u tom smislu da se moraju planirati uslovi i osnove za ostvarivanje i povećavanje dohotka i za njegovo raspoređivanje sa stajališta prava radnih ljudi da utvrđuju zajedničku politiku ekonomskog i društvenog razvoja.

Sa stajališta kvalitete planiranja na razini privrede cijele zemlje, najznačajnije je da se usklađivanjem planova obuhvati onaj dio vrijednosti društvenog bruto-proizvoda u čijem ostvarivanju sudjeluju organizacije udruženog rada koje — s obzirom na postojeće strukturalne karakteristike jugoslovenske privrede — svojom proizvodnjom u osnovi opredjeljuju usklađenost tokova društvene reprodukcije u cjelini i obezbjeđuju jedinstvo jugoslavenskog privrednog prostora. Bez toga se ne može obezbijediti ni racionalno korištenje resursa, niti optimalizacije proizvodnje i sniženje troškova, koji su predujet izvozne konkurentnosti. Riječ je o reprodukcionalnoj uslovljenosti i jedinstvu ekonomskih interesa, na primjer, između metalurgije i metaloprerađivača, bazne i prerađivačke kemije, turizma i proizvođača hrane itd. Ovdje se ne radi o izdvajanju nekakvih razvojnih prioriteta, već onoga što predstavlja jugoslavenski proces proizvodnje i iskazuje se kao nužno da se povezuje u Jugoslaviji. Polazne osnove posebno naglašavaju ulogu plana u razvoju velikih sistema i omogućavanju razvoja tehnologije.

U vezi sa svim što sam rekla o planiranju nužno je preispitati i broj materijalnih bilanci i dosadašnju praksu njihove primjene u planiranju. One ne bi smjele prelaziti funkciju analitičko-dokumentacione i informacione osnove, koja služi planiranju. Jer, funkcija normativnih instrumenata tih bilanci nije svojstvena našem sistemu.

Kad je riječ o društvenim dogovorima i samoupravnim sporazumima — akcenat sa pritiska na njihovo formalno sklapanje moramo premjestiti na njihovu realnost i na odgovornost za njihovo provođenje. To podrazumijeva i preciziranje materijalne i društvene odgovornosti sudionika. Pri svemu tome društveni dogovori i samoupravni sporazumi moraju izražavati realne interese, moraju biti stavljeni u funkciju ekonomskih i

tržišnih zakonitosti, kriterija i odnosa, umjesto da igraju ulogu njihovog supstituta.

Poseban zahtjev teče se promjene odnosa prema realnosti u planiranju, jer nerealni i nekonzistentni ciljevi i zadaci vuku na pokušaje da se planske proporcije obezbijede administrativnim mjerama koje, u suštini, predstavljaju nasilje nad privređivanjem. Raskorak između proteklih planova i njihove realizacije je poznat, a ocjenu nerealnosti naših planova potvrđuje i stanje u realiziranju tekućeg srednjoročnog plana. Na prvom mjestu, taj plan u suštini nije ni uveden u funkciju, jer nisu realizirani neki bitni zadaci iz njegovog trećeg dijela, niti je mogao biti postignut niz dogovora, i to prije svega onih koji imaju materijalnu sadržinu.

Najveći poremećaji su u odnosima s inozemstvom. Jedan od najvažnijih uzoraka stanja na području zaduživanja u inozemstvu jeste to što se odluke o zaduživanju donose pretežno, a za najveće investicije isključivo izvan organizacija udruženog rada i što se prilikom zaduživanja ne polazi od toga da se u inozemstvu može zaduživati samo onaj tko povećanom proizvodnjom za izvoz može osigurati i sredstva za otplatu takvog zajma. Realno stanje u tom pogledu sada je takvo da su proporcije, koje su važeće u tekućem srednjoročnom planu, zasnovane na pretpostavci da će se i u ovom planskom periodu zaduživanjem obezbijediti u inozemstvu izvjestan obim dodatne akumulacije. U međuvremenu se pokazalo da stvarne mogućnosti za obezbjeđivanje kredita iz inozemstva uveliko zaostaju za onim željama na kojima su građene ovakve kalkulacije. Kada se na drugu stranu stave naše ukupne obveze za otplatu glavnica i kamata prema inozemstvu, koje dospijevaju u tom pogledu, i ako se tome doda i neizbježno smanjenje postojećeg kratkoročnog duga, ukupne obveze za otplatu anuiteta na konvertibilnom području znatno premašuju mogući priliv od novog zaduženja. To znači da se u našem razvoju, umjesto sa dodatnom akumulacijom iz inozemstva kao ranije, mora računati s tim da se dio društvenog proizvoda izdvaja za otplate dugova i visokih kamata i da se time umanjuje i obim domaće akumulacije raspoložive za investicije.

Materijalni položaj privrede još je nepovoljniji kada se ima u vidu činjenica da za neke obveze još nismo pronašli odgovarajuća materijalna rješenja, pa smo njima već unaprijed opteretili budući dohodak. Tako smo u 1982. godinu ušli s nepokrivenim gubicima iz ranijih godina, nepokrivenim kursnim razlikama i sa zahtjevima republika i pokrajina za nadoknadu šteta od elementarnih nepogoda, za što se u fonodovima solidarnosti ne raspolaže sredstvima. To će snažno opterećivati dohodak privrede u 1982. i u narednim godinama. Napokon, teškoće u platnoj bilanci djeluju na sužavanje akumulativnosti i posebno — putem snižavanja stope rasta društvenog proizvoda. Zbog svega toga moraju se revidirati i očekivanja u pogledu raspoložive akumulacije za ulaganje u razvoj.

Postoje, istina, još mnoge mogućnosti trošenja bez pokrića, odnosno stvaranja iluzije da raspolazemo većim društvenim sredstvima nego što to stvarno jeste — prije svega, putem emisije, putem multiplikacionih mehanizama u bankarskom sistemu i korišćenja obrtnih fondova za ulaganja u osnovna sredstva, putem deficitarnog finansiranja opće i zajedničke potrošnje itd; međutim, ti kanali moraju se energično presjeći, jer je potpuno jasno da ukupna unutarnja tražnja realno uvijek ostaje u okvirima koje omeđuje realni društveni proizvod i bilanca odnosa s inozemstvom.

Prema tome, već dosadašnja privredna kretanja i mogućnosti koje se mogu procijeniti u pogledu ekonomskih odnosa s inozemstvom i mogućeg investicionog potencijala ukazuju na to da se osnovne proporcije plana ne mogu ispuniti i da će u odnosu na planirane proporcije posebno zaostati privredni rast, sa svim posljedicama koje iz toga slijede. Otuda zaključak da treba mijenjati ne samo način i metode planiranja, već i konkretan plan koji je u toku.

4. Promjenu strategije razvoja u pravcu jačeg upućivanja u međunarodnu podjelu rada Polazne osnove ističu kao izričito opredjeljenje, zbog toga što dostignuti stupanj ekonomskog razvoja bez širenja tržišta ne osigurava racionalno korišćenje potencijala i daljnji uspješan razvoj. Jednak značaj ima i neophodnost da se privreda i ekonomija uopće podvrgnu djelovanju kriterija razvijenih pri-

vreda, kako bi se potakla aktivnost za podizanje produktivnosti rada i efikasnosti ekonomije uopće. Dugogodišnje zatvaranje prema svijetu i preterana zaštita domaće proizvodnje ostavili su mnoge negativne posljedice, prije svega stvaranjem uvjeta da se na zatvorenom domaćem tržištu, koje priznaje sve troškove, može dobro živjeti i uz neracionalnu, neefikasnu proizvodnju. Kao rezultat imamo — u društvenim okvirima gledano — usitnjen, nepovezanu, neracionalno organiziranu ekonomiju, sa svim negativnim posljedicama po pojedinačnu i ukupnu društvenu produktivnost rada.

Drugarice i drugovi, za Skupštinu SFRJ i za Savezno izvršno vijeće prihvatanje Polaznih osnova znači obavezu da oni, u svom ukupnom radu, na tekućim i dugoročnim zadacima, budu čvrsto na tim opredjeljenjima kako prilikom rješavanja pitanja o kojima neposredno odlučuju, tako i u organiziranom utjecaju na ukupnu društvenu praksu. Posebno je značajno da republike i autonomne pokrajine budu najneposrednije i po svim linijama uključene kako u oblikovanje, tako i u realizaciji programa stabilizacije.

Raspravljajući o svojim zadacima u vezi s Polaznim osnovama, Savezno izvršno vijeće ocijenilo je da njihovo prihvatanje iziskuje, prije svega osmišljen, uporan i organiziran rad. Smatramo da ne treba čekati da se najprije Polazne osnove razviju u cjelovit dugoročan program ekonomske stabilizacije u obliku jednog novog dokumenta, pa da se tek onda pristupi izradi praktičnih rješenja kao instrumenata za unapređivanje društvene prakse samoupravljanja i za zadatak da se neposredno uključimo u rad na pripremi svih pojedinačnih dokumenata u okviru rada radnih grupa Komisije društvenih savjeta. Također, da rješenja za savladavanje složenih ekonomskih problema u kojima se zemlja nalazi tražimo na toj liniji, da u tome osiguramo puni utjecaj društvenih saznanja i društvene prakse.

Savezno izvršno vijeće smatra da bi radeći na taj način, u stalnoj komunikaciji sa Skupštinom SFRJ, moglo biti u stanju da, paralelno s radom na dokumentima dugoročnog programa stabilizacije, ujesen predloži i dugoročne mjere za njegovu realizaciju. Pri tome moramo uspostaviti vezu između konkretnih, praktičnih i nužnih mje-

ra za savladavanje sadašnjih poremećaja i nalaziti prostor za uspostavljanje onih odnosa koji na trajnijoj, dugoročnijoj osnovi otvaraju perspektivu za uspješan i stabilniji razvoj naše zemlje.

Za današnju sjednicu povodom „Majske analize” Savezno izvršno vijeće pripremiло je Predlog aktivnosti i mjera – u stvari, prijedlog kratkoročnijih mjera s ciljem da se odmah, svim raspoloživim sredstvima, utiče na zaustavljanje nepovoljnih tendencija u tokovima društvene reprodukcije, na koje ukazuju podaci o ekonomskim odnosima s inozemstvom, o kretanju proizvodnje i ukupne društvene potrošnje. Na vama je da ocijenite da li je taj Prijedlog mjera ispravno orijentiran, da li već u ovoj godini možemo više i bolje.

Kao što vidite, u ovoj godini – a po sagledivim podacima, sigurno je da će to biti i sljedeće – u prvi plan je izbila potreba poduzimanja svih mjera za održavanje vanjske likvidnosti zemlje na konvertibilnom području. To je iz razloga što moramo vratiti i očuvati povjerenje inozemnih faktora i time stvoriti normalnije uvjete za komunikaciju i poslovanje s vanjskim svijetom, bez čega ne možemo stvoriti uvjete da proizvodnja, inače uveliko ovisna o uvozu, uspostavi i održi normalne, ravnopravne odnose sa svojim partnerima. U Saveznom izvršnom vijeću nema dileme da li primat dati vanjskoj likvidnosti, ili osiguranju uvoza materijala za reprodukciju. To je jedno s drugim uvjetovano. Svi računi pokazuju da se naša ekonomija iz ovih poremećaja ne može izvući ako se ne ostvare uvjeti za dodatna zaduženja u inozemstvu. Mislim na zaduženja koja bi nam omogućila da preborodimo ove kritične faze i ostavila makar minimalan prostor za odvijanje proizvodnje. Nemamo nikakvih šansi da te uvjete stvorimo ako ne budemo uredno plaćali prispjele obaveze. O tome ovisi odnos stranih partnera prema našoj zemlji i prema poslovnim bankama. Makar koliko to bilo teško – mi to, radi budućnosti proizvodnje, moramo ostvariti.

Zakonom o uvjetima raspolaganja konvertibilnom valutom, zajedno s Dogovorom i Odlukom o obezbjeđivanju likvidnosti prema inozemstvu, u globalu za zemlju povećava se sigurnost plaćanja fiksnih i garantiranih obveza, mada se ti izdaci ne pokrivaju u cjelini. Uz veliku disciplinu, poslo-

vnost u manipuliranju i cirkuliranju deviza i neophodnu solidarnost u međusobnom ispomaganju poslovnih banaka, mi imamo šanse da to teško breme savladamo. Ali, pri tom moramo biti svjesni da to za mnoge dijelove privrede znači nepremostive teškoće u ostvarivanju planirane proizvodnje, a posebno proizvodnje za izvoz. Poslije svih izdataka, na koje je izvozna privreda obvezana savezним ili republičkim propisima, za uvoz potrebnih materijala ostaju veoma mala, a nekima i nikakva devizna sredstva.

Na nama je sada odgovornost i umijeće da na tom malom manevarskom prostoru mjerama ekonomske politike, djelovanjem sistema i podešavanjem režima poslovanja s inozemstvom, maksimalno potičemo i omogućujemo inicijativu privrednih subjekata u borbi za što veći izvoz, za što veći devizni priliv. To zahtijeva najširu društvenu akciju, dogovaranje i povezivanje proizvođača koji zajedničkim programom i radom mogu u tome pridonijeti, naravno i mjere ekonomske politike koje će to stimulirati. To zahtijeva i najveću društvenu odgovornost svih društvenih subjekata u raspolaganju konvertibilnim devizama. Ono što imamo na raspolaganju treba usmjeriti, prije svega, prema proizvodnji koja najviše pridonosi izvozu. Upozoravam da podaci ukazuju na obrnuta kretanja. Za uvoz opreme isplate teku kao da se baš ništa ne događa, a dotle nema ni minimalnih sredstava za uvoz repromaterijala.

U radnim grupama i u Komisiji Društvenih savjeta za dugoročni program stabilizacije još traju rasprave o praktičnim rješenjima za provođenje sistemskog tzv. Deviznog zakona. Realno je da se i to usko dovrši i da na temelju tog dokumenta radimo na potrebnim propisima i mjerama. Međutim, čini mi se da bi bilo korisno da se već sada, na početnoj raspravi o našim zadacima u vezi s Polaznim osnovama, dogovoramo kako što prije otkloniti ona praktična rješenja koja u inače teškoj situaciji izazivaju još veće poremećaje i devijacije.

Ne dovodeći u pitanje ustavni položaj, prava i odgovornosti republika i autonomnih pokrajina, i u domenu razmjene s inozemstvom očito je da sadašnji način formiranja platno i deviznobilačnih pozicija republika i pokrajina ne polazi od

temeljnih opredjeljenja ovog sistemskog Zakona. One su se, praktično pretvorile u platne i devizne bilance i postale prepreka uspostavljanju odnosa između organizacija udruženog rada na cijelom jugoslovenskom prostoru. Rađene po metodi budžetske raspodjele prava i obveza s razine Federacije, upravo zato što su po odmjerenom obujmu čvrsta obveza prema platnoj i deviznoj bilanci zemlje, upućuju republike i pokrajina na zatvaranje njihovih deviznih bilanci, na sprječavanje organizacija udruženog rada da uspostavljaju odnose i raspoređuju devizna sredstva po logici interesa organiziranja proizvodnje uopće, posebno one za izvoz, bez obzira na republičke i pokrajinske granice.

S obzirom da sadašnje stanje izaziva mnoge poremećaje koji negativno utječu na uspostavljanje odnosa u udruženom radu ne samo u pogledu izvoza, već i uopće u dohodovnim odnosima, mislim da možemo postići suglasnost da ta praktična rješenja mijenjamo, ne čekajući konačna rješenja u vezi s provođenjem Zakona. Značilo bi to da izračunate i na republike i pokrajine podijeljene platne i devizne pozicije praktički ne tretiramo kao fiksne obveze, da priznajemo promjene koje u njima nastaju iz odnosa između organizacija udruženog rada na jugoslovenskom prostoru. Tada bi to zaista bile pozicije, podložne promjenama, smanjivanju ili povećanju. Republike i pokrajine snosile bi odgovornost za ukupnu platnu i deviznu bilancu Jugoslavije, a ne bi bile smetnja uspostavljanju odnosa u udruženom radu koji, po sistemskom Zakonu, čine temelje odnosa i u oblasti razmjene s inozemstvom. U programu do jeseni sigurno nas čeka temeljit rad na preispitivanju sadašnjih praktičnih rješenja u toj oblasti a — ako nam analize pokažu — i promjena onih odredbi u Zakonu koje nisu u skladu s njegovim temeljnim opredjeljenjima. Sigurno je da sadašnji način utvrđivanja platne i devizne bilance moramo mijenjati. Praćenje njihova ostvarivanja i u ovogodišnjem planu pokazuje da su nerealne, da ovakvo izvedene ne predstavljaju pouzdanu osnovu ni za plan, ni za ekonomsku politiku. Morat ćemo se potruditi da ih izvedemo iz realnih tokova u procesu reprodukcije, a ne iz naših želja i potreba. Time bismo udruženi rad i republike i pokrajine

potakli na dogovaranje o organizaciji izvoza, o sticanju deviza, a ne na svađu oko raspodjele deviznog deficita.

U Komisiji saveznih društvenih savjeta pri kraju je rad na Antiinflacionom programu. Zadaci koji proizlaze iz tog Programa zahtijevaju još odlučnije mjere za savladanje poremećenih odnosa između proizvodnje i svih vidova potrošnje. Očito je da i Antiinflacioni program zahtijeva temeljito preispitivanje svih ciljeva i zadataka iz Plana do 1985. godine. Kretanja u prvih pet mjeseci ove godine, o čemu ste dobili podatke, pokazuju da tu moramo poduzeti hitne mjere, kako bismo već u ovoj godini zaustavili rast svih vidova potrošnje. Kretanja na koja ukazuje „Majska analiza” učvršćuju nas u uvjerenju da u vezi s tim pitanjem ne smijemo dozvoliti nikakva kolebanja i rizik: Nastavljanje započetih tendencija bio bi nepodnošljiv udar ionako teškom položaju proizvodnje. Zato je Savezno izvršno vijeće odlučilo da, koristeći se ovlaštenjima iz člana 267. i Ustava SFRJ, već za iduće zasjedanje predloži Skupštini SFRJ Zakon i mjere za svođenje svih vidova potrošnje u realne granice. Smatramo da hitno moramo presjeći negativne trendove, a najširoim društvenom akcijom osigurati da se svođenje potrošnje u realne okvire vrši na diferenciran način, da i u takvim okvirima nađemo prostora za stimuliranje onih aktivnosti koje pomažu da se što brže izvlačimo iz ovog stanja. To nećemo moći savladati ako se sveukupni činioci iz delegatskog sistema ne uključe, ako to ne postane njihov značajan i neodgodiv zadatak.

Uporedo s tim poslom moramo dublje i temeljitije ući u analizu i otklanjanje onih uzroka u sistemu koji još uvijek generiraju rast potrošnje iznad realnih mogućnosti. U našem sistemu samoupravljanja, u Ustavu i Zakonu o udruženom radu jasan je izlaz iz tog stanja. To je spajanje proizvođača sa cjelokupnim dohotkom, uspostavljanje društvenih odnosa u kojima će osnovna organizacija udruženog rada biti početak i kraj cirkuliranja cjelokupnog društvenog dohotka. Mjere koje ćemo poduzimati moraju biti u tom pravcu, kako nam se ne bi dogodilo da samo popravimo materijalne odnose, a da pri tom ostavimo mogućnost obnavljanja istih onih generatora koji su nas dove-

li u ovakvo stanje. Sva slika našeg stanja još jedanput potvrđuje da su najdublji poremećaji nastali upravo na sredstvima otuđenim od proizvođača, na višku rada.

Uz odlučnu orijentaciju da te probleme savladamo na liniji Ustava i Zakona o udruženom radu, s obzirom da je to dugoročan posao, mi jednako odlučno moramo na dijelovima društvenog dohotka i akumulacije otuđenim od radnika utvrditi i zatvarati one slavine koje omogućavaju da se troši više nego što su radnici u stanju stvoriti.

Prvo, veliki investicioni val, pokrenut prije nekoliko godina, još nije savladan. Sredstva za investicije nisu još dovedena u okvire realne društvene akumulacije. Podaci o investicijama, a i o deviznim izdacima za opremu, pokazuju samo blagi realan pad. To potvrđuje da se akumulacija još uvijek formira u bankama na osnovu manipuliranja depozitima i pretvaranjem kratkoročnih sredstava u dugoročna. Činjenica da isplate za investicije teku, a da privredi nedostaju obrtna sredstva, kao i sredstva za one male efikasne investicije koje unapređuju proizvodnju, koje brzo daju dohodak i zapošljavaju ljude, pokazuje da se, pored svih političkih zaključaka, nisu promijenili društveni subjekti koji na to utiču — izvršni organi društveno-političkih zajednica, banaka i privrede. Bankama koje to rade još se ništa ne događa, kao što se to, kada su presušili nerealni izvori, dogodilo na planu devizne likvidnosti. To samo znači da na planu domaće likvidnosti još nismo zatvorili sve slavine iz kojih teče novac bez realnog pokrića. A moraćemo to učiniti, jer bez toga nema izgleda za neophodno smirivanje inflacije i golemog pritiska na cijene. Taj posao, u interesu udruženog rada, u interesu efikasnosti stabilizacionog programa, moraju preuzeti delegatske skupštine. Istovremeno moramo poduzimati takve mjere u monetarno-kreditnoj politici kojima će se i na planu domaće likvidnosti uspostaviti ravnoteža na osnovi realnih odnosa u procesu proizvodnje, a ne na bazi manipuliranja i finansijskih konstrukcija.

Drugo, na svim razinama moramo hitno poduzeti mjere da se opća potrošnja smanji. Projekt Antiinflacionog programa i sagledavanje naše situacije unaprijed nedvojbeno ukazuju da ćemo i

na tom planu morati pripremiti temeljitije zahvate, kako radi smanjivanja nesrazmjerno velikog tereta u odnosu na mogućnost privrede, tako i radi društvene potrebe smanjivanja i postizanja veće efikasnosti administrativnog aparata, koji nekontrolirano buja u ukupnoj društvenoj strukturi — od osnovne organizacije udruženog rada, do Federacije.

Pod lupu stabilizacije treba staviti i sve druge izdatke opće potrošnje za koje, također, važi ocjena da su pod snažnim utjecajem planiranja na osnovu želja i potreba, a ne u srazmjeri s mogućnostima.

Treće, zajedničku potrošnju također moramo svesti u realne okvire. Tu su kretanja proturječna. Izdaci rastu preko mjere a istodobno opada razina osobnih dohodaka zaposlenih u društvenim djelatnostima. To nije dobro. Ukazuje da se očito stalno širi njihova mreža i prava stanovništva u odnosu na te djelatnosti. Budući da ta ekspanzija nema veze s realnim dohotkom, stradaju osobni dohoci zaposlenih. Bujanje institucija i prava uveliko su rezultat preambicioznih planova društveno-političkih zajednica, ali ne i samo njih. I radnici društvenih djelatnosti vrše stalni pritisak na širenje svoje djelatnosti s pozicija svojih želja i potreba za razvojem. Kao i u drugim oblastima, i ovdje žilavo živi uvjerenje da će to već netko platiti. U konačnom zbiru, rezultati su nepovoljni. Ekstenzivno se šire institucije, a nedostaju sredstva za unapređivanje i veću efikasnost rada, za viši domet nauke, obrazovanja, zdravstva, za njihov veći doprinos podizanju produktivnosti rada, povećanje dohotka i proizvodnji kao realne veličine na koje se može osigurati daljnji uspješni razvoj tih djelatnosti.

To su pitanja od zajedničkog interesa udruženog rada u materijalnoj proizvodnji i u društvenim djelatnostima. O tome bi njihove delegacije neposredno, a ne samo posredstvom aparata i izvršnih organa u interesnim zajednicama, morale raspravljati i utvrditi stabilizacione programe. Ti programi moraju sadržavati put za izlaženje iz stanja financiranja tih djelatnosti putem parafiskalnih stopa i za uspostavljanje što neposrednijih odnosa radi stalnog usklađivanja s realnim dohotkom i mjerenja doprinosa tih djelatnosti unapređivanju

proizvodnje i rastu dohotka.

Pledirajući za to da pitanja svođenja svih vidova potrošnje u realne okvire hitno i trajno postanu predmet rasprave, odluka i kontrole svih delegatskih skupština, imam u vidu potrebu takve samoupravne aktivnosti i samoupravnih odluka i pored restriktivnih mjera koje ćemo poduzeti. Raspravom i odlučivanjem u samoupravnim organima postigli bismo da se delegacije ne samo informiraju, već i neposredno suoče sa svom težinom složene situacije u kojoj se nalazi zemlja, da doprinesu mobiliziranju najširih društvenih slojeva za stvaranje uvjeta da iz te situacije izađemo. Pored toga, odlučivanje u samoupravnim tijelima omogućava da se željeni rezultat postigne diferenciranim pristupom. Jer, nije dobro — a to se, kad je riječ o mjerama koje linearno djeluju, neminovno događa — da nužnom aktivnošću kojom uspostavljamo red, uništimo, onemogućimo ili destimiramo i one zametke novih odnosa na liniji naših strateških opredjeljenja, odnosa koji nas, gledajući perspektivno, vode stabilizaciji.

Pored svih poremećaja i nesklada koji izbija ju na površinu, takvih inicijativa i dostignuća na liniji Ustava i Zakona udruženom radu ima u svim oblastima ekonomskog i društvenog života. Makar u zametku, toga ima u udruživanju rada i sredstava na proizvodnim programima za izvoz ili za domaće tržište, ima početaka takovih odnosa u neposrednoj razmjeni rada i drugdje. To moramo stimulirati, unapređivati, i pored sve nužde da i najoštrijim mjerama, u konačnom, postignemo rezultate koji će osigurati ravnotežu u materijalnim odnosima. Plediram, dakle, da i na veoma suženom materijalnom prostoru, koji u neposredno sagledivom vremenu provođenja stabilizacionog programa ostaje na raspolaganju udruženom radu — maksimalno stimuliramo samoupravne odnose, odnose na kojima se temelji čitava koncepcija stabilizacionog programa. Jer, konačni cilj stabilizacionog programa jeste širenje prostora tim odnosima, koji bi u realnom vremenu postali dominantni i na onom dijelu društvenih sredstava gdje to sada još nisu.

Četvrto, problem stalnog rasta cijena, kao posljedica ukupnih kretanja i odnosa o kojima sam prethodno govorila, pritiska nas svom težinom. Pritisak na podizanje cijena, toga moramo biti svjesni,

neće se smiriti dok ne otklonimo one dublje uzroke koji ga generiraju. Sadašnji splet okolnosti još je uvijek veoma nepovoljan. Elementi na svim dijelovima društvene reprodukcije — od investicija, do osobnih primanja — formiraju veliku tražnju, a, s druge strane, sužene mogućnosti i poticaji za proizvodnju rezultiraju neadekvatnu, manjkavu ponudu. Cijene se mogu obuzdavati i administrativnim zahvatima. To smo mi činili godinama. Nezahvalno je i nepopularno kad se one moraju prepuštati djelovanju objektivnih ekonomskih zakonitosti, odnosima ponude i potrošnje, a to se, ipak, prije ili kasnije, mora činiti da bi se osigurala veća zainteresiranost onih koji proizvode, a time i veća ponuda. Još uvijek velika zatvorenost našeg tržišta prema svijetu, nemogućnost — zbog nestašice deviza — da interveniramo uvozom potrebne robe, te pomanjkanje robnih rezervi, do kraja otežavaju i kompliciraju situaciju u ovom vremenu. Cijela je mudrost da, u skladu s Polaznim osnovama i stabilizacionim programom, u politici cijena postupno, na jedan dulji rok, nađemo i provedemo prave mjere. O tome ćemo zajednički morati napraviti osmišljen i realan program. Niti je realno da cijene sada — kada nema mogućnosti da osiguramo ponudu robe sa svjetskog tržišta — prepustimo slobodnim odnosima tražnje i ponude, niti da rast cijena obuzdavamo isključivo administrativnim mjerama, jer bi to izazvalo daljnje negativne posljedice u vidu još veće oskudice na tržištu i one robe koju naša privreda može proizvesti.

Sigurno je već sada, a o tome govore i ocjene Antiinflacionog programa, da ćemo program smirivanja rasta cijena, u zavisnosti od kretanja na drugim područjima ekonomskog života koja ga uvjetuju, morati ostvarivati u jednom duljem periodu. Ništa drugo nije realno i bilo bi neodgovorno davati obećanja koja se ne mogu ostvariti. Znači, pred nama je razdoblje od sigurno nekoliko godina u kojem ćemo morati kombinirati sve nama dostupne mjere i aktivnosti, kako bismo, nalazeći pravu mjeru, kontrolirali kretanja sa ciljem da ne slabimo mogućnosti i motivaciju proizvodnje, a da istovremeno ne dovedemo do većih poremećaja u standardu najširih slojeva stanovništva. Pri tom, u procesu moramo težiti da bude što manje neposrednih administrativnih intervencija u politici cijena — što

ne znači da ih neće biti — a da postupno što više i šire preovladavaju odnosi u kojima proizvođači, bilo u neposrednom odnosu, bilo izravno na tržištu, formiraju cijene.

Plan, kojim je predviđeno da ove godine cijene rastu do 15%, po ocjenama i Saveznog izvršnog vijeća i Savezne zajednice za cijene, nije realan. To je opet primjer planiranja želja i potreba, a ne naših realnih mogućnosti. Međutim, Savezno izvršno vijeće procjenjuje da je — na liniji postupnog savladavanja dubljih poremećaja — realno i nužno da cijene ne rastu znatno iznad toga. Kada bismo imali na raspolaganju devizna sredstva da možemo snabdjeti domaće tržište robom, učinili bismo to ekonomskim mjerama. Budući da toga nema, zajedno i u dogovoru sa Skupštinom SFRJ, radit ćemo to kombiniranjem ekonomskih mjera i administrativnom intervencijom, uključujući i neposrednu kontrolu cijena u mjeri u kojoj to bude neophodno. Svjesni smo da mnogi problemi i rješenja tog pitanja ostaju za naredne godine.

Dok to radimo, i u ovoj, kao i u drugim oblastima ekonomske politike, moramo sagledavati i poticati ono što je naša perspektiva i trajni izlaz. Na jedan od njih upozoravaju i Polazne osnove, i Antiinflacioni program. Privredu i društvenu ekonomiju jače izložiti djelovanju objektivnih kriterija razvijenijeg tržišta u svijetu. Ja bih dodala još i onaj kriterijum koji je u suštini Ustava i Zakona o udruženom radu. Koliko god to bila daleka vizija, pravac kretanja našeg društva nije neko stihijno djelovanje tržišta, već put ka „slobodnoj asocijaciji proizvođača”. Makar kako morali biti pragmatični danas, ne smijemo izgubiti iz vida taj pravac kretanja. A to znači da istovremeno, dok dnevno i operativno poduzimamo mjere da se osigura realno, podnošljivo stanje, moramo činiti sve da se gradi ono novo. To su odnosi u udruženom radu i stvaranje uvjeta da i u politici cijena oni imaju glavnu riječ.

Naš put — i to ne samo radi politike cijena — mora biti organiziranje proizvođača na liniji zajedničkog proizvoda, zajedničkog prihoda i dohotka, zajedničkog razvojnog programa itd., bez ograničenja republičkim i pokrajinskim granicama. Tim pravcem može se savladati stihijno djelovanje tržišta i otklanjati potreba administrativnog, eta-

tističkog zasijecanja u odnose među proizvođačima. Moraju se uspostaviti što neposredniji odnosi između proizvođača koji cijene odmjeravaju po objektivnim zakonitostima, na tržištu, unutarnjem ili vanjskom, i svih onih drugih koji sudjeluju u proizvodnji tog konačnog proizvoda. U takvim odnosima nije moguće da se cijene formiraju i zidaju po troškovnom principu. Objektivne ekonomske zakonitosti bit će mjera za sve, a njihovi međusobni odnosi način da se savlada stihijnost tržišta.

To je pravac koji daje mogućnost da se u pravom svjetlu sagledaju i počnu razrješavati problemi dispariteta cijena izazvani administrativnim intervencijama, pa i problemi odnosa ravnopravnog položaja proizvođača u privredno razvijenijim i manje razvijenim područjima naše zemlje. Naravno ne mislim da to možemo ostvariti odjednom, ali želim s vama podijeliti ocjenu da nam teškoće, poremećaji, nužda poduzimanja pragmatičnih mjera, ne smiju zasijeniti naš pravac kretanja, ne smiju nas pokolebati u opredjeljenju našeg samoupravnog društva i naše perspektive.

Peto, tendenciju prekomjernog rasta osobnih dohodaka u prvih pet mjeseci ove godine, smatram reakcijom radnika na ukupna kretanja u ekonomiji društva. Time ne mislim reći da to treba prepustiti stihijnom kretanju, jer i rast osobnih dohodaka izaziva dodatne poremećaje, posebno u vidu pritiska tražnje, pritiska na rast cijena. Ako želimo djelovati u duhu stabilizacionog programa, onda i osobne dohotke treba dovesti u okvire realnog rasta dohotka i produktivnosti rada. Akcijom, prije svega Sindikata, moramo to ostvariti u toku goidne. I za ovo pitanje važi pravilo da moramo poštivati dogovore koje smo samoupravno uspostavili. Ni kad je riječ o ovom pitanju, ne bi valjalo odmjeravati linearno. Akcija da se znatno više stimulira proizvodni i kreativni rad, te teški uvjeti rada, ionako teško ide. U osnovnim organizacijama udruženog rada i radnim kolektivima o tom pitanju vode se pravi mali klasni okršaji. Jaka je tendencija da se očuvaju stečena prava, a pod pritiskom rasta troškova života još više jačaju tendencije uravnilovke i linearnog rasta osobnih dohodaka.

Karika stimuliranja, i to znatnog, proizvodnog i stvaralačkog rada i teških uvjeta rada, jedna je od bitnih koje nas mogu izvući iz stanja niske

produktivnosti rada i niske efikasnosti privređivanja. Ne smijemo dozvoliti da nas pritisak stihije, pa ni restriktivne mjere, skrenu s tog pravca.

Ako bismo odustali od toga, nema nikakvih izgleda da već zabrinjavajući broj nezaposlenih mladih ljudi usmjerimo prema produktivnim zanimanjima, onima koja stvaraju povećani društveni dohodak, a ne prema administraciji, koja stvara povećani društveni trošak.

Drugarice i drugovi, ovo zasjedanje Skupštine SFRJ povodom Polaznih osnova dugoročnog programa ekonomske stabilizacije naš je prvi razgovor o ovoj temi. U svom izlaganju, u svjetlu Polaznih osnova i sagledavanja naših zadataka u vezi s tim, iznijela sam mišljenje samo o nekim pitanjima. Zajednički i sinhronizirano, u Programu rada Skupštine SFRJ i u Programu rada SIV-a, kao njenog izvršnog organa, morat ćemo planirati raspravu i konkretno opredjeljivanje i o dugoročnom programu ekonomske stabilizacije u cjelini, i o njegovim separatima, kojima će se dati ocjena, procjena i moguća rješenja o svim bitnim oblastima naše ekonomske i društvene politike. Za posebnu raspravu ostaje problematika socijalne politike, poljoprivrede i sela, razvoj energetike, deviznog sistema i razmjene s inozemstvom i mnoga druga.

U svjetlu svega onoga što je do sada pripremljeno, ili je u pripremi, očito je da i naše angažiranje na izmjenama Društvenog plana Jugoslavije za period od 1980–1985. godine, kao i na izmjenama svih planova, ne može ostati na razini proste redukcije i formalnog uspostavljanja ravnoteže stopa i proporcija. Zajednički se moramo potruditi da, polazeći od dublje analize uzroka poremećaja o kojima govore Polazne osnove, uz pomoć i najširu suradnju naučnih i stručnih kadrova koji sudjeluju u traženju izlaza iz postojećeg stanja i rješenja za napredak, uložimo sve snage — umne, organizacione i akcione, kao bi dugoročni program stabilizacije uspio. Samoupravne institucije, i u njima delegatske skupštine, pravo su mjesto u kojem se o tim, za naše društvo sudbonosnim pitanjima, može i mora raspravljati i nalaziti prava rješenja. Prava rješenja su ona kojima se odlučno i efikasno savlađuju tekući problemi i njihovi uzroci, ali sigurno i bez kolebanja na kursu koji dalje unapređuje odnose utvrđene Ustavom SFRJ, Zakonom o

udruženom radu i dokumentima kongresa SKJ, na liniji koju smo izgradili zajedno sa drugom Titom. Hvala. (Aplauz)

PREDSEDAVAJUĆI dr ANTON VRATUŠA:

Zahvaljujem drugarici Milki Planinc na uvodnom izlaganju.

Dajem reč drugu Draganu, potpredsjedniku Saveznog izvršnog veća, da bi veća Skupštine izvestio o ostvarivanju Društvenog plana Jugoslavije za period od 1981 do 1985. godine u 1981. i 1982. godini, sa prvim ocenama mogućnosti ostvarivanja plana u 1983. godini.

Reč ima drug Zvone Dragan.

ZVONE DRAGAN, potpredsednik SIV-a:

Druže predsedniče, drugarice i drugovi delegati, s obzirom da je suviše opširan integralni tekst ekspozea prethodno dostavljen, zbog racionalnosti, dozvolite da izložim znatno skraćenu verziju.*

U dokumentima koje smo dostavili Skupštini Jugoslavije detaljno je ukazano na tekuću privrednu situaciju, na ocene ostvarivanja usvojene politike društveno-ekonomskog razvoja, na složenost uslova i teškoće u kojima se ostvaruje dogovorena politika, kao i na najvažnije uzroke odstupanja od određenih ciljeva.

Uz Izveštaj Saveznog izvršnog veća, kao sastavni dio, dostavljen je i Pregled aktivnosti i mera koje treba odmah preduzeti da bi se sprečilo dalje pogoršavanje negativnih privrednih tokova.

U tom Pregledu naznačeni su samo pravci aktivnosti i mera na pojedinim područjima ekonomske politike bez obzira na karatker i nadležnost njihovog donošenja. Savezno izvršno veće će do 25. juna ove godine dostaviti Skupštini SFRJ predloge dopunskih mera iz njene nadležnosti. Istovremeno, dostaviće se i Informacija o merama koje će Savezno izvršno veće doneti, odnosno koje

* Izlaganje Z. Dragana, potpredsednika SIV-a može se u celini koristiti u Službi za informativno-dokumentalističke poslove Skupštine SFRJ.

je već donelo iz svoje nadležnosti ili uz saglasnost s nadležnim organima republika i pokrajina.

Paralelno aktivnosti teku i u republikama i pokrajinama, iako ne svuda sa istim intenzitetom, mada odmah na početku moram da kažem da bi bila veoma „kratkovidna i nojevska politika” ako bi videli čarobna rešenja samo u nekim uvek novim paketima mera, ne vodeći dovoljno računa o doslednoj realizaciji onoga što je već dogovoreno i što je već doneto.

Efikasnost realizacije ovih aktivnosti imaće poseban značaj za ostvarivanje ciljeva i zadataka ekonomske politike za 1983. godinu, u kojoj će, kao i u ovoj, biti dosta teškoća i problema. To će zahtevati donošenje brojnih kratkoročnih rešenja za efikasno savlađivanje uzroka nepovoljne privredne situacije i za što veće neutralisanje negativnih ekonomskih, političkih i socijalnih posledica.

Iz Izveštaja Saveznog izvršnog veća i Analize vidi se da je ekonomska situacija u zemlji veoma složena i teška i da se ne ostvaruju neke osnovne pretpostavke i pravci dogovorene politike. Nalazimo se u fazi stagnacije privrednog rasta u uslovima ponovne ekspanzije svih oblika potrošnje, zaoštrenih odnosa u sferi spoljne likvidnosti zemlje i ubrzanog rasta inflacije koji je praćen snažnim pritiscima za dalje povećanje cena. To su i najteže protivurečnosti sadašnjeg ekonomskog trenutka. Težinu situacije osećaju svi subjekti privređivanja, radni ljudi i građani naše zemlje, iako ne svi podjednako. Takva situacija zahteva odlučno preduzimanje odgovarajućih dopunskih aktivnosti i mera kojima će se u ovoj i narednoj godini osigurati osnovni preduslovi za ostvarivanje dugoročne politike ekonomske stabilizacije.

Osnovni nosioci ovih aktivnosti treba da budu radnici u osnovnim i drugim organizacijama udruženog rada i samoupravnim interesnim zajednicama, naročito kada je u pitanju ostvarivanje proizvodnih zadataka i izvoznih programa, odnosa u raspodeli dohotka, veće izdvajanje za akumulaciju i kvalitetnije privređivanje u celini. Te napore je neophodno podržati i merama ekonomske politike.

Prilikom rasprave o tekućim privrednim kretanjima u Skupštini SFRJ krajem marta ove godine ukazano je i na potrebu odlučne realizacije svih

mera koje su do sada bile donete radi ostvarivanja zadataka utvrđenih Rezolucijom za ovu godinu.

Hteo bih posebno da istaknem da je, za razliku od prakse iz ranijih godina, krajem 1981. godine, odnosno na početku ove godine, donet najveći broj predviđenih mera ekonomske politike kojima su u znatnoj meri definisani uslovi privređivanja za 1982. godinu, ali se neke od njih ne sprovode ili se sprovode veoma sporo i loše. Kao što je poznato, pojedine mere donete su kao privremene pošto nismo uspeli postići odgovarajući stepen saglasnosti i obezbedili uslove za njihovo donošenje u redovnom postupku. Deo mera, naročito onih koje se donose u postupku samoupravnog sporazumevanja i društvenog dogovaranja, još uvek nije donet, pa je neophodno uložiti maksimalne napore da se brže prevaziđu osnovne nesaglasnosti i da imajući u vidu složenost situacije u kojoj se nalazimo, što pre, takoreći sutra, postignemo adekvatna rešenja, a i praktične efekte.

Kretanja na pojedinim sektorima društvene reprodukcije i realne materijalne mogućnosti već sada potvrđuju da su znatno suženi materijalni okviri razvoja, što iziskuje dalje preispitivanje potrebe za određenim izmenama i dopunama Rezolucije za ovu godinu i nekih osnovnih pratećih dokumenata, naročito Projekcije platnog i deviznog bilansa zemlje i platnobilansnih i deviznobilansnih pozicija republika i pokrajina, što je već dogovoreno, kao i u pogledu ograničavanja rasta pojedinih vidova potrošnje.

Nadležni savezni organi i organizacije već rade na tim predlozima i zaduženi su da pripreme materijale, na osnovu kojih će se Savezno izvršno veće opredeliti — da li će pokrenuti postupak za izmene i dopune Rezolucije i nekih drugih pratećih dokumenata za ovu godinu.

Drugarice i drugovi delegati, ocene o sprovođenju ekonomske politike u 1981. godini i na početku 1982. godine ukazuju na to da se ciljevi i zadaci Društvenog plana u proteklom periodu u velikoj meri nisu ostvarili, a tačno je da neki od njih nisu bili dovoljno realno ni postavljeni. Prošlogodišnji rezultati još uvek su parcijalni i očigledno su više prelaznog karaktera. Uzroci dubokih disproporcija i nestabilnih kretanja odražava-

vaju se sa velikom inercijom i sve više pokazuju da su trajnijeg karaktera. To je, pre svega, posledica dugogodišnjeg neracionalnog ponašanja i naglašene ekstenzivnosti i autarhičnosti u razvoju, odnosno sputavanja dejstva objektivnih ekonomskih zakonitosti, a i usporavanja razvoja osnovnog produkcionog odnosa. Sigurno je da među brojnim uzrocima ima i mnogo subjektivnih slabosti, naročito u ovladavanju osnovnim uzrocima inflacije.

U prošloj godini, kao što je poznato, stopa inflacije iznosila je oko 39% umesto predviđenih 32%, oštrije su se ispoljili problemi nedovoljne snabdevenosti nekih grana privrede najvažnijim sirovinama i reprodukcijom materijalima, kao i snabdevenosti stanovništva nekim značajnim proizvodima široke potrošnje.

U ovoj godini dinamika privrednog rasta je usporena, naročito zbog opadanja industrijske proizvodnje. Zaoštavaju se problemi u oblasti ekonomskih odnosa s inostranstvom, posebno zbog sporog rasta izvoza i nedovoljnog deviznog priliva, što je još više otežalo izmirivanje visokog obima obaveza prema inostranstvu. Suočeni smo i s neefikasnom politikom usklađivanja potrošnje, sa smanjenim obimom raspoloživih sredstava za domaće potrebe, ubrzanim rastom cena, velikim poremećajima na tržištu, s problemima zapošljavanja, iako je rast zaposlenih veći od porasta fizičkog obima proizvodnje; produktivnost rada se smanjuje, a realni lični dohoci se povećavaju.

Na ovim područjima upravo su koncentrisani osnovni zadaci i u borbi za ekonomsku stabilizaciju.

1. U sadašnjem trenutku daleko najteži i najsloženiji je problem održavanja spoljne likvidnosti zemlje. Savezno izvršno veće je tokom proteklih meseci neprekidno bilo suočeno s ovim problemima i zajedno s Narodnom bankom Jugoslavije gotovo svakodnevno se bavilo pitanjima obezbeđivanja deviznih sredstava za otplate dospelih inostranih dugova pojedinih banaka. O tome je u više navrata obavestavana Skupština SFRJ, koja je donosila i određene zaključke.

Slabljenje eksterne likvidnosti zemlje, naročito je došla do izražaja u drugoj polovini prošle godine, od kada je stalno prisutan kao prvorazre-

dni društveno-ekonomski i politički problem, koji pretil da poljulja ugled zemlje u svetu, a posebno da blokira materijalne tokove, ne samo u proširenoj, već i u prostoju reprodukciji. Moramo otvorenije sagledati sve uzroke koji su doveli do ovakve situacije, s tim da pojedini subjekti podnesu odgovarajuće konsekvence za dosadašnje neodgovorno ponašanje, a u buduće moramo rigorozno sprečiti nastavak ovakve prakse.

Ukupna zaduženost zemlje na konvertibilnom području po svim osnovama na početku 1982. godine iznosila je 19,3 milijarde dolara.

Ovako visok iznos duga posledica je nedovoljne kontrole zaduživanja i nedoslednog sprovođenja propisa o odgovornosti za zaduživanje zbog čega je često dolazilo do olakog zaduživanja i korišćenja ovih sredstava za tekuću reprodukciju i ulaganja koja nisu dala odgovarajuće izvozne efekte, a time i potrebne devize za otplatu dugova.

Zahvaljujući aktivnostima i merama koje su preduzimane, i pored svih teškoća, do kraja maja, izveštene su sve dospele obaveze prema inostranstvu u iznosu od 1,7 milijarde dolara. Do kraja godine dospeva za otplatu još 3,1 milijardi dolara glavnice i kamata po srednjoročnim i dugoročnim kreditima, čemu treba dodati i deo otplata po kratkoročnom dugu koji se ne bi mogli revalvirati. Ono što zabrinjava je koncentracija otplata koje dospevaju za mesec jun, jul i decembar. Obaveze za juni iznose 982 miliona dolara, za juli 626 miliona dolara, a za decembar 603 miliona dolara.

Ponašanje jednog broja naših banaka ozbiljno je smanjilo poverenje stranih banaka u platnom prometu naše zemlje s inostranstvom i nanelo težak udarac kreditnom ugledu zemlje u inostranstvu. Najdrastičniji primer je Privredna banka Zagreb, koja je i dalje u najtežoj situaciji, iako su u povremenoj docnji bile i neke druge banke, kao što su Kosovska, Vojvođanska i Titogradska banka.

Sagledavajući uzroke ovakvog ponašanja, konstatovano je da u jednom broju slučajeva pojedini subjekti i pored svih napora nisu bili u mogućnosti da izmire dospele obaveze prema inostranstvu zbog nedostatka vlastitih izvora deviznih sredstava i nepovoljnih privrednih kretanja u celini, dok je u drugom broju slučajeva bilo nemarnog odnosa, a prioritet u plaćanjima nisu imale fiksne i

garantovane obaveze, nego plaćanja za reprodukciju i druge namene.

U proteklom periodu snažno je bio izražen pritisak od strane republika i pokrajina za dobijanje što većih prava na inostrana zaduženja. Iste tendencije ispoljene su i kod banaka. Takvo ponašanje jednog broja subjekata, odnosno taj raskorak između želje za zaduživanjem i realnih mogućnosti za otplatu dugova, ne bi smeli da ostanu bez sankcija, jer sada čitavo društvo mora da ulaže napore i da solidarno preduzima mere kako bi se izbegle šire negativne posledice neodgovornog ponašanja. Poznato je da nije postignut međurepublički dogovor o zaduživanju u inostranstvu za tekući planski period jer postoje velike razlike u vezi s pojedinim rešenjima. Savezno izvršno veće će uskoro dostaviti Informaciju o tome Skupštini SFRJ s predlozima za dalji rad, ali je već sada očigledno da se mora bitno smanjiti predviđeni obim zaduženja za ovaj petogodišnji planski period, kao i radikalno izmeniti sistem i postojeću politiku zaduživanja u inostranstvu.

S obzirom na visinu obaveza koje nam doprevaju u narednim mesecima i na niz nepovoljnih ekonomskih momenata i pored toga što se očekuje veća dinamika deviznog priliva, uslovi za održavanje spoljne likvidnosti naše zemlje, biće veoma zaoštreni. To upućuje na krajnju konsekvantnost u sprovođenju donetih mera i na preduzimanje odgovarajućih dodatnih aktivnosti i mera da bi se savladala kritična situacija u ovim mesecima, pošto je reč o najvećoj akumulaciji obaveza u čitavom periodu od kada se zadužujemo u inostranstvu. Ne smemo dopustiti da ponovo dođemo u docnju kod izvršavanja pojedinih obaveza naših banaka i to bez obzira na visinu tih obaveza.

Kao što znate, u prvoj polovini maja donet je Zakon o privremenom utvrđivanju uslova i načina raspolaganja i korišćenja konvertibilnih deviza u plaćanjima prema inostranstvu i o zaduživanju u inostranstvu. Odmah se pristupilo donošenju odgovarajućih podzakonskih akata i propisa za sprovođenje ovog Zakona. Krajem maja zaključen je Dogovor Federacije, republika i autonomnih pokrajina o merama za obezbeđenje likvidnosti zemlje u plaćanjima prema inostranstvu u 1982. godini,

a na osnovu saglasnosti izvršnih veća republika i pokrajina, doneta je i Odluka o utvrđivanju kriterijuma za mere koje je nadležni organ republika i autonomnih pokrajina dužan da preduzme radi obezbeđivanja likvidnosti Jugoslavije u plaćanjima prema inostranstvu u ovoj godini. Dosledno sprovođenje donetog Zakona, dogovora i odluka postavlja se kao imperativ jer više ne postoje nikakve mogućnosti čak i za minimalna odstupanja od dogovorenih i usvojenih mera.

Preduzimaju se i druge aktivnosti i mere radi prevazilaženja neusklađenosti u dinamici ostvarivanja deviznog priliva i odliva, posebno u junu i julu ove godine. One su, pre svega usmerene na realizaciju planiranog zaduženja u inostranstvu pod odgovarajućim uslovima, za stvaranje uslova i efikasnije korišćenje već odobrenih zajmova od strane pojedinih finansijskih institucija, kao što su — Međunarodna banka za obnovu i razvoj i Evropska investiciona banka. Osim toga, sagledavaju se i mogućnosti za veće korišćenje robnih kredita namenjenih isključivo proizvodnji za izvoz i za dobijanje određenih olakšica kod uvoza nekih proizvoda, a preduzimaju se i druge mere koje su navedene u Pregledu aktivnosti i mera, koji vam je dostavljen uz Izveštaj.

Izvršavanje ovako složenog zadatka na planu spoljne likvidnosti, povezano je s doslednim ostvarivanjem inače utvrđene politike i na ostalim ključnim sektorima društvene reprodukcije. Tu pre svega mislim na kretanja u oblasti ekonomskih odnosa s inostranstvom, naročito ostvarivanje što većeg izvoza robe i usluga na konvertibilno područje, zatim zaustavljanje pada industrijske proizvodnje, odnosno održavanje određene neophodne dinamike privređivanja, smanjenje rasta svih vidova potrošnje i zaustavljanje, odnosno bitno usporavanje nepovoljnih tendencija u rastu cena i stope inflacije u zemlji.

2. Na sektoru ekonomskih odnosa s inostranstvom kretanja u proteklom periodu ove godine realizuju se na znatno nižem nivou od predviđanja, što jasno ukazuje da će biti veoma teško u celini ostvariti dinamičan rast izvoza robe i usluga, pogotovu na konvertibilno područje, što je glavni zadatak u sprovođenju ekonomske stabilizacije u ovoj

godini.

Za proteklih pet meseci ove godine ukupni izvoz i izvoz robe na konvertibilno područje nominalno su veći za 5%. Rezultati pojedinih republika i autonomnih pokrajina u povećanju izvoza su veoma različiti. U široj verziji daje se pregled tog stanja po republikama i pokrajinama.

Uvoz robe s konvertibilnog područja manji je za 13% u odnosu na isti period prošle godine. Ne ostvaruje se ni planirana struktura uvoza. Smanjenje uvoza najnepovoljnije se odrazilo na uvoz reprodukcionog materijala koji je manji za 14% a po projekciji je bilo predviđeno da se poveća za oko 30%. Uvoz robe široke potrošnje smanjen je za oko 30%, dok je po projekciji ovaj uvoz trebalo da bude niži za svega 4% u odnosu na isti period prošle godine. Uvoz opreme i dalje je visok i umesto smanjenja za oko 50, smanjen je svega za 17%. Naime, za celu godinu predvideli smo da se uveze oprema s konvertibilnog područja u vrednosti od milijardu i 300 miliona dolara, a za pet meseci je već realizovan uvoz u vrednosti od 750 miliona dolara.

Ovakva kretanja u proteklom delu godine ukazuju na to da se projekcija platnog bilansa, u kojoj se računalo s porastom izvoza od 12% realno na konvertibilno područje, ne može ostvariti. Naime, da bi se ostvarila, trebalo bi da izvoz u narednih sedam meseci bude za oko 30% veći nego u istom periodu prošle godine. Naša ocena i sagledavanja kreću se u pravcu mogućnosti povećanja izvoza na 8%.

Imajući u vidu teškoće u održavanju spoljne likvidnosti zemlje i nemogućnosti obezbeđivanja sredstava za pokriće planiranog deficita platnog bilansa, Savezno izvršno veće, na osnovu dosadašnjih sagledavanja smatra da već u ovoj godini treba računati s uravnoteženom razmenom s inostranstvom. U tom cilju treba izmeniti i dopuniti Platni bilans Jugoslavije, što podrazumeva novo sagledavanje, novo usaglašavanje izmenjenih platnobilansnih i deviznobilansnih pozicija republika i autonomnih pokrajina. Pri tome se mora poći, kako od ostvarenih rezultata, tako i od uložnih napora za efektivno povećanje izvoza i deviznog priliva na konvertibilnom području u proteklom periodu ove godine.

Zajedno s nadležnim organima republika i autonomnih pokrajina već se priprema Predlog odluke za izmene i dopune platnog i deviznog bilansa i platnobilansnih i deviznobilansnih pozicija republika i autonomnih pokrajina, kao osnov za usaglašavanje. A, kako smo daleko od uravnoteženja platnog bilansa za ovu godinu, pokazuju najbolje najnoviji podaci koje smo dobili od zavoda za plan iz republika i autonomnih pokrajina, a podaci su konkretno navedeni u široj verziji ekspozice.

U ovakvim uslovima, Savezno izvršno veće smatra da je, pored napora za realizaciju Programa mera i aktivnosti za ostvarivanje povećanog izvoza na konvertibilno područje, koji je donet krajem 1981. godine, potrebno doneti još neke mere radi stvaranja uslova za veći izvoz, pogotovu, naravno izvoz na konvertibilno područje.

Podsetio bih da je Savezno izvršno veće, sredinom maja ove godine, donelo mere za podsticanje i unapređivanje ekonomskih odnosa s inostranstvom u ovoj godini. I u republikama i autonomnim pokrajinama poklanja se izuzetna pažnja većem motivisanju privrede za izvoz, a predviđene su i neke druge mere u cilju rasterećivanja izvozne privrede.

Dugo se u okviru Privredne komore Jugoslavije radilo na pripremi izvoznih programa i na usaglašavanju planova ekonomskih odnosa s inostranstvom. Sada je jedan od najvažnijih zadataka da se aktivnije radi na ostvarivanju izvoznih programa i da samoupravne interesne zajednice za ekonomske odnose s inostranstvom, na osnovu ocene planova izvoza, odmah preduzmu mere za njihovu efikasnu realizaciju.

Predložili smo da se preispitaju samoupravni sporazumi kojima se reguliše povraćaj carina i drugih dažbina, da se utvrde prioriteti privremenog uvoza sirovina i reprodukcionog materijala, da se poboljšaju uslovi kreditiranja proizvodnje i pripremanja robe za izvoz. Merama monetarne i kreditne politike obezbediće se dopunsko kreditiranje izvoza opreme i brodova na kredit i izvođenje investicionih radova u inostranstvu, a iz primarne emisije poboljšaće se uslovi kreditiranja inostranih turističkih usluga. Takođe je potrebno da se odmah preduzmu mere u oblasti posredovanja u spoljno trgovinskom prometu, zatim da se pojednostave

hitno. procedure kod uvoza i izvoza robe. Predložene su i mere za povećanje nerobnog deviznog priliva i smanjenje odliva po ovom osnovu.

Aktivna politika realnog kursa dinara ubuduće treba da bude još značajniji instrument u regulisanju ekonomskih odnosa s inostranstvom.

3. U voj godini znatno je usporena dinamika privrednog rasta. Industrijska proizvodnja pokazuje tendencije stagnacije, pa čak, u najnovije vreme, i opadanja. To usporavanje je veće nego što smo prilikom utvrđivanja ekonomske politike za ovaj srednjoroči period i za ovu godinu predvideli, opredeljujući se, za usporeniji ukupan materijalni razvoj u odnosu na prethodni planski period.

Industrijska proizvodnja u prvih pet meseci ove godine bila je samo za 1,6% veća nego u istom periodu prošle godine, dok je u maju čak niža za 0,6%. Očigledno je da nam preti neposredna opasnost ulaska u fazu tzv. recesije industrijske proizvodnje. Zabrinjava to što se veoma sporo rešavaju neka pitanja i problemi na koje već duže vreme ukazujemo, ili, čak, preduzimamo određene mere.

Nedosledno se sprovode donete mere, što otežava rešavanje tekućih problema i obezbeđivanje uslova za kontinuitet proizvodnih tokova. Problemi snabdevanja naftom i derivatima i dalje su veoma aktuelni, a ako se tome dodaju i problemi u obezbeđivanju ostalih energetskih goriva, očigledno je da su naše energetske teškoće izuzetno velike. Teškoće u vezi sa snabdevanjem tržišta naftom, naftinim derivatima i ugljom za koksovanje su se do te mere zaoštrenе da je to preraslo u veliki društveni, a naravno ekonomski problem. Zakon o obezbeđivanju deviznih sredstava za ova plaćanja samo se delimično sprovodi i neobezbeđuju se ni najnužnija sredstva. Naime, od 1. januara, pa do 10. juna na poseban račun kod Narodne banke Jugoslavije preneto je svega oko 300 miliona dolara, dok je Narodna banka Jugoslavije za te svrhe proдалa ukupno 463 miliona dolara i izdala pismene potvrde da će prodati devize u iznosu od 281 milion dolara.

U vezi s tim Savezno izvršno veće je od donošenja ovog Zakona neprestano insistiralo na njegovom doslednom sprovođenju od strane nadležnih organa, inspekcija, itd. Međutim, te aktivnosti

još uvek ne daju značajnije rezultate, pa treba još više zaoštiriti odgovornost svih nadležnih subjekata za sprovođenje ovog propisa. (U široj verziji ekspozice daje se konkretan pregled dosadašnjeg izvršavanja ovih obaveza po republikama i autonomnim pokrajinama)

Radi stabilizovanja proizvodnje i obnove točkova reprodukcije, kao i zaustavljanja tendencija usporavanja i opadanja ukupne privredne aktivnosti, Savezno izvršno veće smatra da treba pristupiti i nekim dodatnim merama, pre svega efikasnijim akcijama i merama treba otkloniti niz subjektivnih slabosti i objektivnih činilaca u funkcionisanju jedinstvenog energetskog sistema zemlje i prevazići slabosti u izgradnji i u održavanju postojećih energetskih kapaciteta. Odlučnije moramo insistirati na sprovođenju donetih i donošenju novih mera štednje svih vrsta energije, iako već postoji niz programa koji se nedovoljno ili uopšte ne ostvaruju.

Preduzeće se odgovarajuće mere za uvoz osnovnih sirovina i reprodukcionog materijala, kojima će se obezbediti povećanje proizvodnje za izvoz i za snabdevanje domaćih tržišta vitalnim proizvodima.

Takođe treba što hitnije pristupiti ispostavljanju reprodukcionič veza i normalizovanju osnovnih tokova, pogotovu u tekućoj reprodukciji.

Ostvarivanje privrednog rasta u ovoj godini u velikoj meri će zavisiiti od uspeha u oblasti poljoprivredne proizvodnje. Jesenja setva je obavljena na oko 95% planiranih površina, a pšenice na 99,6%. Očekuje se proizvodnja pšenice od oko 5 miliona tona, a od toga bi trebalo otkupiti najmanje 3 miliona tona, odnosno 60% od očekivanog roda, što je približno jednogodišnjoj robnoj potrošnji u zemlji.

Pošto do sada nismo uspeili, bez obzira na mere koje su preduzimane, da otkupimo ove količine pšenice, bili smo prinuđeni na česte intervencije iz uvoza, što je opterećivalo našu i onako tešku platnobilansku situaciju.

Zato smatramo da je od prvorazrednog značaja da se izvrše blagovremene pripreme za uspešnijim otkup pšenice. Nadležni organi u republikama i autonomnim pokrajinama, kao i u organizacijama udruženog rada, banke i organi Federacije, već in-

tenzivno rade na tome.

Uslovi otkupa pšenice trebalo bi da budu jedinstveni za celu zemlju, kako u pogledu otkupnih cena, visine premija i organizovanog nastupa na tržištu, tako i u pogledu drugih uslova za obezbeđivanje sredstava za otkup pšenice. Osim toga, otkup pšenice i drugih primarnih poljoprivrednih proizvoda treba povezati s plaćanjem reprodukcionih materijala, potrebnih poljoprivrednicima, proizvođačima pšenice, ako je tako ugovoreno. Veći efekti otkupa doprineli bi dosta velikoj uštedi deviza.

S prolećnom setvom dosta se kasnilo i površine zasejane industrijskim biljem manje su od planiranih, dok su kukuruzom zasejane planirane površine.

Zbog nedovoljne proizvodnje najvažnijih poljoprivrednih proizvoda oseća se velika nestabilnost na tržištu. Formiranje rezervi poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na svim nivoima nije dosledno ostvareno, kako zbog teškoća u finansiranju tih rezervi, tako i zbog nedovoljnog obima domaće proizvodnje. Predlaže se da samoupravne interesne zajednice za ekonomske odnose s inostranstvom u republikama i pokrajinama preduzmu mere za obezbeđenje neophodnih repromaterijala i uvoz proteinskih komponenti za proizvodnju stočne hrane. Isto tako, neophodno je da se odmah pristupi stvaranju uslova da se neobrađene poljoprivredne površine u ovoj i u idućoj godini smanje i blagovremeno razrade programi jesenje i prolećne setve za ovu, a pogovoto za iduću godinu. Treba obezbediti odgovarajući nivo tržišnih robnih rezervi ovih proizvoda i preduzeti druge mere da se maksimalno iskoriste sve komparativne prednosti koje ima naša zemlja, kad je reč o mogućnostima povećanja poljoprivredne proizvodnje i, inače, proizvodnje hrane.

Prema sadašnjim procenama, fizički rast poljoprivredne proizvodnje za ovu godinu iznosiće oko 3%.

4. Svi oblici potrošnje rastu iznad očekivanja, a politika štednje ne daje adekvatne rezultate. Pošto je materijalna proizvodnja na nižem nivou, a potrošnja na višem, produbljuje se jaz između ponude i tražnje, a samim tim, veći je pritisak na povećanje cena, troškove života i dohodak, a to

ozbiljno usporava i izvoz. Do brzog rasta potrošnje došlo je posle prošlogodišnjeg usporavanja kada smo na ovom sektoru ostvarili početne stabilizacione rezultate. Međutim, i na tome nismo dugo istrajali. Tokovi potrošnje sa svom ozbiljnošću ugrožavaju ostvarivanje stabilizacione politike.

Zbog poznatih kretanja ličnih dohodaka na početku godine, Savezno izvršno veće smatra da bi angažovanjem svih samoupravnih i društveno-političkih faktora, a posebno Sindikata, kao i organa republika i autonomnih pokrajina treba obezbediti da se striktno poštuju društveni dogovori i vlastiti samoupravni sporazumi o raspodeli dohotka, čistog dohotka a i ličnih dohodaka, ili da se oni revidiraju odmah, ako nisu u skladu s dogovorenom politikom. Takođe je neophodno da se rast ličnih dohodaka svede u okvire rasta produktivnosti rada i dohotka u osnovnim i drugim organizacijama udruženog rada, kao i republikama i autonomnim pokrajinama. Treba aktivnije u celini ovladavati kretanjem ličnih dohodaka. Naročita pažnja mora se posvetiti rastu ličnih dohodaka kod onih organizacija udruženog rada i radnih zajednica koje posluju s gubitkom. Posebno se moraju sagledati mogućnosti i preduzeti mere da se ograniči rast ličnih primanja, mislim na lična primanja van rada koja vrše značajan pritisak na tržištu, mislim na rast opšte i zajedničke potrošnje za ova prva četiri meseca koja znatno prevazilazi planirane okvire.

Međutim, i pored ovakvog rasta ne ostvaruju se planirani prihodi budžeta Federacije, dok se istovremeno povećavaju izdaci i ukupne materijalne obaveze, što otežava realizaciju nekih značajnih obaveza iz budžeta Federacije. Međutim, Savezno izvršno veće smatra da i u ovim uslovima ne bi trebalo vršiti rebalans budžeta Federacije za ovu godinu na rashodnoj strani, već da rešenja treba tražiti, pre svega, u okviru daljeg sniženja ove potrošnje.

U oblasti opšte i zajedničke potrošnje u celini, neophodno je odmah, ne čekajući definitivne ocene za prvo polugodište, smanjivati stope poreza i doprinosa, a sve samoupravne interesne zajednice i društveno-političke zajednice, a i drugi korisnici društvenih sredstava koji to do sada nisu učinili, treba da hitno preispitaju svoje programe i rashode, odnosno obim ustanovljenih prava i sve-

du ih u okvire utvrđene politike.

Investiciona potrošnja, i pored svih mera koje se preduzimaju, i dalje pokazuje tendenciju rasta. Za prva četiri meseca isplate za investicije u osnovna sredstva povećane su za 27%. Struktura investicija se takođe bitnije ne menja, i dalje su prisutni problemi velikog obima i širokog fronta investicionih ulaganja, a naročito nedovoljna usmerenost na osnovne prioritetne pravce razvoja, što pokazuje da su investicije i dalje jedan od osnovnih generatora inflacije i ekonomske nestabilnosti u zemlji. Zbog toga naši naporu moraju i dalje biti usmereni na sniženje investicija u osnovna sredstva, pogotovo ne samo zbog platnobilansnih limita, već i zbog smanjenih inflacionih oblika financiranja, kao što je transformacija kratkoročnih sredstava banaka u investicione plasmane, kao i na to da se sredstva poslovnog fonda više usmeravaju u finansiranje zaliha a ne u finansiranje osnovnih sredstava. Treba jačati obavezu učešća investitora iz sopstvenih i udruženih sredstava, poboljšati proporcije između izdvajanja sredstava za investicije i budućeg priliva koji danas ima veliko učešće u formiranju sredstava putem kojih se zatvaraju konstrukcije finansiranja. Moramo se energičnije boriti protiv prekoračenja predračunskih vrednosti investicija, koje se uglavnom pokrivaju kratkoročnim sredstvima poslovnih banaka, što angažuje velika sredstva koja bi se mogla, inače, upotrebiti za tekuću reprodukciju i, pogotovo, za izvoz.

Savezno izvršno veće smatra da je neophodno preduzeti odgovarajuće aktivnosti i mere da se investiciona potrošnja svede u okvire realnih materijalnih mogućnosti i u vezi s tim predlaže izmene i dopune Zakona o posebnim uslovima za davanje kredita za investicije i preciziraće i uslove za korišćenje finansijskih kredita u inostranstvu namenjenih investicijama. Na jučerašnjoj sednici 16. 6. 1982. Savezno izvršno veće je ponovo razmotrilo najnovija kretanja u oblasti svih vidova potrošnje i ocenilo da su u toj oblasti društvene reprodukcije nastupili poremećaji većih razmera i da tako velika odstupanja od dogovorene politike nalažu Saveznom izvršnom veću da, na osnovu ovlašćenja po članu 267. Ustava SFRJ, predloži Skupštini SFRJ propise za ograničenje pojedinih vidova po-

trošnje. To, naravno, ne isključuje maksimalnu angažovanost drugih faktora na svim nivoima da, u okviru svojih prava i dužnosti, čine sve da bi potrošnju sveli u realne okvire.

5. Poslednjih godina ulažu se određeni naporu da se monetarno-kreditna politika afirmiše kao instrument ostvarivanja stabilizacionih ciljeva ekonomske politike. Radi toga, treba obezbediti usporeniji rast novčane mase, i naročito, bankarskih kredita, a iz usmeravanja potrebnog obima emisije isključiti sve namene koje omogućavaju deficitarno finansiranje potrošnje, naročito investicija. U tim suženim okvirima krediti za pripremu proizvodnje za izvoz i za sam izvoz morali bi imati apsolutnu prednost.

Međutim, naša stvarnost i na ovom području odstupa od stabilizacionih zahteva. Ostvarena kretanja u periodu januar—maj 1982. godine, pokazuju da su poslovne banke pod uticajem narasle tražnje za novcem, iskoristile najveći deo raspoloživog kreditnog limita već u početku obračunskog perioda u I kvartalu, da bi pred kraj oštrim restriktivnim merama svodile svoje plasmane u propisane okvire. To je bio slučaj sa prvim tromesečjem, kad su banke, već januara, iskoristile oko 70% od mogućnog porasta plasmana za celo tromesečje. I pored toga što plasmani krajem juna ove godine, ne bi smeli da pređu 20,76 milijardi dinara, već krajem aprila iznosili su 20,70 milijardi dinara. Tako i ovog puta usklađivanje plasmana banaka s utvrđenom politikom nije dalo zadovoljavajuće rezultate. Bankarski plasmani još uvek omogućavaju visok nivo potrošnje i snažno dejstvuju na rast inflacije. Praksa je potvrdila da naknadne korekcije obima kredita banaka nikad nisu dale dovoljno efikasne rezultate.

Kod primene mera o ograničavanju porasta bankarskih kredita kod banaka se javljaju i određeni problemi. Neki od njih ne mogu podmiriti potrebe za prioritetne selektivne namene, naročito kod kreditiranja izvoza i poljoprivredne proizvodnje. Istovremeno, kod tih banaka povećavaju se zahtevi za pokrivanje prekoračenja po investicijama, odnosno odobravanja kredita za nepokrivene investicije, a i za lične dohotke.

Očigledno, takvo ponašanje poslovnih banaka nije u skladu s ostvarivanjem stabilizacionih ci-

ljeva i sprovođenjem utvrđene kreditno-monetarne politike za ovu godinu. Ako želimo, a očigledno je da moramo ostati u planiranim okvirima monetarno-kreditne politike za 1982. godinu, i istovremeno značajan deo sredstava usmeriti za kreditiranje izvoza i otkup poljoprivrednih proizvoda, onda moramo merama kreditno-monetarne politike onemogućiti ekspanziju kredita na tzv. inflatornim područjima, a to su, pre svega, prekomerne investicije iz bankarskih kredita i neki drugi oblici finalne potrošnje.

Narodna banka Jugoslavije treba da u planiranim okvirima emisije novca i kredita, uz neophodna sezonska prilagođavanja, otvori širi prostor za prioritetne selektivne namene (izvoz, poljoprivreda), a mora predložiti i druge mere koje će doprineti ostvarenju tog cilja. Pored toga, umesto sadašnjeg tromesečnog usklađivanja plasmana s planiranim okvirom, Narodna banka Jugoslavije već predlaže mesečno usklađivanje, tj. prelazak na mesečno usklađivanje.

6. Borba protiv uzroka inflacije i dalje je jedan od primarnih ciljeva ekonomske politike. Rast cena u proteklih pet meseci nedvosmisleno ukazuje da se predviđeno radikalno smanjene stope inflacije u ovoj godini i njeno svođenje na 15% prema sadašnjim kretanjima i procenama neće ostvariti.

Iako je početkom marta ove godine utvrđen okvirni program pomeranja cena za 1982. godinu, radi obezbeđenja uslova za sprovođenje politike cena, dinamika rasta cena u prvih pet meseci je znatno brža nego što je predviđeno i sasvim je blizu rasta koji je planiran za celu godinu. Računali smo sa mirnijim rastom cena u II polugodištu, ali zabrinjava činjenica da stalno pristižu sve novi i novi zahtevi za povećanje cena, naročito poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. To je, delom, posledica prošlogodišnjeg ubrzanog rasta troškova proizvodnje usled čestih prekida u radu i poslovanju, niskog korišćenja kapaciteta u nizu grana i delatnosti, niske produktivnosti rada i sl, kao i snažnog rasta nominalnih ličnih dohodaka krajem prošle i početkom ove godine. Tome su se pridružili i novi troškovi izazvani aktivnijom politikom kursa dinara, povećanjem kamatnih stopa, revalorizacijom osnovnih sredstava i uvođenjem aktivnije politike amortizacije. U takvoj situaciji

osnovni subjekti privređivanja i dalje nastoje da svoje dohodovne aspiracije rešavaju, pre svega, promenama relativnih odnosa cena, dok se manji, čak bi se moglo reći, neznatan deo poraslih troškova kompenzira na bazi ekonomskih i tržišnih kriterijuma i kvalitetnih promena u privređivanju. Povećanje produktivnosti rada i smanjenje troškova proizvodnje po toj osnovi skoro su zaboravljeni kao kriterijumi u praktičnoj operacionalizaciji politike cena. Snažno deluje psihološki faktor inflacije, a pogotovo smo se ponovo uverili da su osnovni uzroci i generatori inflacije domaćeg izvora.

Učesnici Dogovora o sprovođenju politike cena preduzeće efikasne mere protiv svih ovih koji nezakonito i neopravdano povećavaju cene, ili na različite načine uslovljavaju isporuke robe mimo postojećih propisa, dogovora i sporazuma. Ograničavaće se ili obustaviti davanje potrošačkih kredita za one proizvode čije su cene porasle iznad okvira koje smo utvrdili Dogovorom.

Savezni tržišni inspektorat, u saradnji s republičkim i pokrajinskim organima, izvršiće najširu kontrolu cena i preduzeće mere da se sve neopravdano povećane cene vrata na nivo utvrđen overom cenovnika. Ali, prošlogodišnja iskustva, baš na tom planu, nas upozoravaju da ovu akciju treba voditi mnogo organizovanije, usklađenije i uz maksimalnu podršku samih mera tekuće ekonomske politike i to na svim nivoima.

Pored preduzimanja odgovarajućih ekonomskih mera za rasterećivanje privrede prekomernih obaveza, jačanje ponude na tržištu i ublažavanje raskoraka između ponude i tražnje, neophodno je pojačati aktivnost u organizacijama udruženog rada, kontrolu i odgovornost za sprovođenje politike cena, za poštovanje kriterijuma utvrđenih Zakona o osnovama sistema cena i društvenoj kontroli cena, pre svega, kriterijuma svetske cene i realnih odnosa između ponude i tražnje, za sporazumevanje i dogovaranje organizacija udruženog rada u okviru dohodovno povezanih reprodukcionijskih celina. Potpuno je jasno da težište borbe protiv inflacije mora sve više biti na ekonomskim sredstvima, ma koliko da je trenutno sužen prostor za njihovo dejstvo, jer brojna domaća i strana iskustva pokazuju da samo sa administrativnom kontrolom cena,

pogotovo, u uslovima brojnih dispariteta cena, praktično nije moguće ovladati inflacijom na trajnim osnovama.

7. Na tržištu su ispoljeni veoma neusklađeni odnosi ponude i tražnje, neadekvatna snabdevenost kod pojedinih važnih proizvoda za reprodukciju i za životni standard, a posebno je izražena teritorijalna isparcelisanost i snažne tendencije zatvaranja tržišta. Jedna od karakteristika odnosa na tržištu je neujednačena snabdevenost kako po pojedinim robnim sektorima tako i teritorijalno. Brojne su pojave narušavanja jedinstva jugoslovenskog tržišta, mada složena situacija — upravo ona — traži sve više povezivanja i udruživanja rada i sredstava. Rešavanju pitanja snabdevanja s različitim intenzitetom se pristupilo u pojedinim sredinama, što je uslovljeno različitim interesima i mogućnostima. U protekloj godini i početkom ove godine, ulagani su veliki naponi da se ublaže poremećaji u snabdevanju. U tom cilju donet je Društveni dogovor o snabdevanju jugoslovenskog tržišta proizvodima od posebnog interesa za potrošnju radnih ljudi i građana za 1982. godinu, čiji sastavni deo čine materijalni bilansi značajne robe. Istina, na njegovom donošenju radilo se preko četiri meseca, što je negativno delovalo na blagovremeno razrešavanje problema snabdevanja. Sada je od posebnog značaja da se zaoštri odgovornosti i preduzmu mere za dosledno izvršavanje dogovorenih obaveza iz ovog Društvenog dogovora.

Savezno izvršno veće preduzima energične mere da se normalizuje snabdevanje tržišta, pogotovo naftinim derivatima, lekovima, kafom i drugim značajnim proizvodima. Juče i u poslednjim danima smo preduzeli, kako je poznato, više operativnih mera na tom planu.

Potrebno je preduzeti sve mere da se obezbedi odgovarajući otkup poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, a onim subjektima koji se ne budu pridržavali dogovorenih uslova otkupa, obustaviće se davanje reeskontnih kredita i uskraćivaće im se i drugi krediti pod povoljnijim uslovima.

S problemima snabdevenosti tržišta usko je vezan i problem formiranja i finansiranja robnih rezervi. Sadašnje robne rezerve nisu dovoljne, niti u zadovoljavajućoj meri obavljaju svoju ulogu u

smislu intervencija na tržištu. Problemi tržišta i robnih rezervi nisu ni izdaleka rešeni, a usko su povezani s usaglašavanjem programa formiranja robnih rezervi na svim nivoima i rešavanjem skladišnog prostora i problema finansiranja tih rezervi, koje u sadašnjim uslovima treba da imaju, ne samo interventnu ulogu u regulisanju odnosa, tekućih odnosa ponude i tražnje na domaćem tržištu, nego imaju i znatan strateški značaj.

8. Problemi s kojima se susreće zemlja u celini, prisutni su i u društveno-ekonomskom razvoju privredno nedovoljno razvijenih republika i SAP Kosova. U 1981. godini i na početku 1982. godine postignuti su određeni rezultati, ali i dalje se zaoštavaju, naročito, problemi nezaposlenosti i gubitaka. Podaci o tome dati su u Izveštaju SIV-a i ne bih ponavljao. Dogovorene mere za podsticanje bržeg razvoja privredno nedovoljno razvijenih republika i Kosovo izvršavane su redovno, što znači da su i u otežanim uslovima privređivanja sve republike i pokrajine uložile veliki napor u izvršavanju dogovorenih obaveza.

Posebno želim naglasiti da su, u pogledu udruživanja sredstava Fonda, postignuti prvi rezultati, što predstavlja novi kvalitet u ostvarivanju politike bržeg razvoja manje razvijenih republika i SAP Kosova. No, time se svakako, ne smemo zadovoljiti. Biće neophodno intenzivirati aktivnosti u republikama i pokrajinama da se udruženi rad, u još većjoj meri, opredeljuje za korišćenje mogućnosti za udruživanje rada i sredstava, pošto je to po našoj oceni ekonomski i politički najsigurniji put za postepeno prevazilaženje problema, još uvek, velikih regionalnih razlika u stepenu razvijenosti unutar naše zemlje.

Za privrednu situaciju SAP Kosova i dalje su karakteristični neki veoma zaoštreni problemi s kojima smo se susretali i u proteklom godinama. No, i pored toga što je privreda SAP Kosova opterećena znatnim hipotekama iz prošlog perioda, (struktura investicija, niska efikasnost ulaganja, niska produktivnost rada, visoki gubici, nezaposlenost itd.) ohrabruju rezultati u industrijskoj proizvodnji i u zapošljavanju. Po našoj oceni, međutim, najpozitivnije je to što je i u tim otežanim uslovima udruženi rad iz drugih republika i SAP Vojvodine prihvatio udruživanje rada i sredstava kao

najsigurniji i najefikasniji put za prebrođavanje privredne zaostalosti SAP Kosova, o čemu svedoče brojni samoupravni sporazumi, a mnoge inicijative i predlozi u pripremi.

U vezi s tim pitanjima mi smo juče u SIV-u razmatrali poseban materijal i dostavili ga Skupštini SFRJ.

Treba imati u vidu da će se mnogi problemi u društveno-ekonomskom razvoju, koji su se naročito zaoštrili ili se zaoštravaju u ovoj godini, prenети i u iduću godinu pošto su poremećaji i neusklađenost u društvenoj reprodukciji veoma duboki pa je za njihovo otklanjanje potreban jedan duži period upornog i organizovanog rada i veliki naponi i odricanja svih društvenih činilaca.

Priprema Rezolucije o društveno-ekonomskom razvoju za narednu godinu, zajedno sa pratećim dokumentima, mora se dosledno zasnivati na Polaznim osnovama dugoročnog programa ekonomske stabilizacije, imajući u vidu njegovu razradu po pojedinim oblastima na čelu sa Antiinflacionim programom.

Osnovni cilj i dalje treba da bude ostvarivanje tačno određenih etapnih zadataka u sprovođenju politike ekonomske stabilizacije, u reafirmaciji ekonomske zakonitosti i bržeg razvoja, samoupravnih društveno-ekonomskih odnosa. U tim okvirima nužno je obezbediti uslove za maksimalno moguće povećanje izvoza na konvertibilno područje, kako bi se obezbedila sredstva za izmirivanje obaveza prema inostranstvu, racionalan uvoz i održavanje neophodne dinamike privrednog rasta. Treba stvarati i druge uslove za povećanje industrijske i poljoprivredne proizvodnje i rigorozno obezbediti usklađivanje potrošnje s raspoloživim, odnosno suženim sredstvima za domaće potrebe. Jedan od najvažnijih zadataka je i dalje smanjivanje stope inflacije, što bi trebalo da doprinese jačanju konkurentne sposobnosti naše privrede u inostranstvu i zaštiti životnog standarda ljudi.

Krizna kretanja u svetskoj privredi i u međunarodno-političkim odnosima iziskuju od nas još organizovaniji i efikasniji pristup u ostvarivanju politike ekonomske stabilizacije u ovoj i idućoj godini kako bi bili sposobniji za brže prilagođavanje i razvoj u ovako izuzetno složenim međunarodnim ekonomskim i političkim prilikama.

U Izveštaju SIV-a data su tek prva sagledavanja Polaznih osnova i globalnih okvira i uslova razvoja u narednoj godini. Savezno izvršno veće će u predviđenom roku dostaviti Skupštini SFRJ celovitiji materijal o osnovnim pitanjima razvoja i zadacima ekonomske politike, koji će biti osnova uz, naravno, Smernice Skupštine SFRJ za blagovremenu pripremu Nacrta rezolucije i drugih pratećih dokumenata za iduću godinu.

Druže predsedniče, drugarice i drugovi delegati, aktuelna privredna situacija upućuje nas na znatno efikasnije sprovođenje utvrđene politike, radikalne promene u ponašanju svih subjekata društvene reprodukcije i brže donošenje mera tekuće ekonomske politike, a zahteva i dobro programiranu akciju svake društvene ćelije, svih samoupravnih organizacija udruženog rada i zajednica, kao i svih društveno-političkih zajednica. Bez odgovornijeg angažovanja svih subjektivnih snaga društva i bez većih odricanja, rigorozne štednje i većih žrtava nećemo biti u stanju da obezbedimo stabilniji i uspešniji privredni, a i društveni razvoj u celini.

Zbog toga Savezno izvršno veće smatra da je u ovom trenutku od prvorazrednog značaja da se izborimo za stvaranje takve društvene klime koja će doprineti maksimalnoj efikasnosti u izvršavanju donetih i u preduzimanju novih mera i aktivnosti.

Objektivne pretpostavke već odavno nam diktiraju potrebu radikalnije politike ekonomske stabilizacije. U tome nam načelna opredeljenja nisu nedostajala, ali je bio suviše veliki raskorak između usvojenih načelnih opredeljenja i praktičnog ponašanja. Stabilizaciono ponašanje trebalo bi da postane naš uobičajeni način života i privređivanja koji će svakodnevnicu podrediti ostvarivanju naših dugoročnih ambicija. „Stezanje kaiša”, za šta smo se inače načelno godinama deklarirali, sada mora postati neminovnost i imperativ svakodnevnog ponašanja svih Jugoslovena. Nema više vremena za velike rasprave o tome.

Problemi u privredi i u društvu u celini su do te mere složeni da nam se sada svako nepoštovanje dogovorenih normi i pravila ponašanja može mnogo više osvetiti, nego što je to bio slučaj ranije. Zbog toga je neophodno organizovano delovati da se u društvu u celini i u svim njegovim ćelijama

створи чврсто уверење да су промене садаšnjeg stanja neophodne, i to duboke. To je moguće samo radikalnom promenom odnosa prema radu i društvenim sredstvima, ubrzani razvoj socijalističkih samoupravnih i društveno-ekonomskih odnosa. Ali je, takođe, jedan od bitnih uslova da se uspešnije krene napred — obezbeđenje „gvozdene” discipline u sprovođenju onoga što je na svim nivoima dogovoreno. To je i najefikasniji put da se savladaju protivrečnosti između radom stvorenih, ne malih proizvodnih i drugih potencijala ove naše zemlje i sadašnjeg nedovoljnog stepena njihovog korišćenja i efikasnosti.

Savezno izvršno веће ће обавештавати делегате у Скупштини SFRJ како се остварује економска политика, мере за остваривање те политике, propise који ће се doneti i који ће бити donošeni, ko i зашто од тога одступа i какве су могуће posledice takvog ponašanja за земљу у целини i за поједине делатности i подручја, veoma konkretno.

Веће ће, такође, бити одлучно у коришћењу својих уставних овлашћења, односно у извршавању својих уставних права i дужности.

Другарце i другови делегати, на вана је да оцените да ли је нап приступ у решавању проблема s kojima smo suočeni економски i политички прихватљив i ефикасан i да ли обезбеђује спровођење напих основних опредељења за што одлучнију битку за економску стабилизацију i бржи развој социјалистичких самoуправних друштвено-економских односа.

Уверен сам да ће расправа у радним телима оба већа i у самим већима Скупштине SFRJ doprijeti, ne samo daljem rasvetljavanju текућих проблема privređivanja, već i obogaćivanju ukupne aktivnosti i mera koje moramo zajednički poduzimati.

PRESEDAVAJUĆI dr ANTON VRATUŠA:

Zahvaljujem drugu Draganu i dajem odmor od 20 minuta.

(Sednica oba већа prekinuta je u 11,55 časova)

POSLE PAUZE

(Nastavak sednice Већа u 13,26 časova)

ПРЕДСЕДНИК НИКОЛА КМЕЗИЋ /САП Војбогана/:

Да наставимо рад.

Не можемо уобичајено кренути на делегатска питања, зато што нема никога од чланова Савезног извршног већа. Обавестили су нас да имају кратку седницу и да моле да касније дођу. Касније ћемо се вратити на питања делегата.

Прелазимо на прву тачку дневног реда:

Полазне основе дугорочног програма економске стабилизације

Члановима Већа, поред Полазних основа, достављени су извештаји радних тела Већа о њиховом разматрању и Информација о раду Комисије савезних друштвених савета за проблеме економске стабилизације у периоду октобар 1981. јуни 1982. године.

Заједно с делегатима Савезног већа, поводом разматрања ових Основа, саслушали смо излагање председника Савезног извршног већа.

Отварам претрес по овој тачки дневног реда.

За реч се јавио делегат Васил Туцаров.

ВАСИЛ ТУЦАРОВ /CP Македонија/:

Друже председниче, другарице и другови делегати, Полазне основе дугорочног програма економске стабилизације, очигледно по приступу, обради и садржини дају прво стање у коме се налазимо, а и основне правце за даље деловање у спровођењу економске стабилизације и развоја друштвено-економског живота у целини. Код овога је од значаја залагање за одлучно реafirмисање деловања економских законитости и ја-

чања самоуправних социјалистичких друштвено-економских односа.

Прихватајући Полазне основе, као заједничку основу, која обједињује погледе на нека питања нашег друштвено-економског система и развоја, истовремено то мора да представља обавезу и одговорност свих учесника у репродукцији за другачије понашање у пракси, ради одстрањивања нагомиланих проблема.

У функцији овога, пред нама стоје значајни задаци, пре свега, имајући у виду дубину захвата и брзину конкретизирања одређених питања покренутих у Полазним основама. Ако се овај задатак брже заврши, утолико ће успешније да се заврши шире учешће свих носилаца у друштвеној репродукцији, а тиме се и очекивања радних људи и грађана неће изневерити јер се очекује да се што пре изађе из садашње ситуације.

Обједињавајући погледе о битним питањима нашег друштвено-економског система и стратегије за даље спровођење економске стабилизације, свакако да то представља и значајну основу за брже и успешније договарање у доношењу мера економске политике и доследније спровођење економске политике. Приликом конкретизације решења привредног система, као и у грађењу метода и инструмената и економске политике ради спровођења ових основа, сматрам да је неопходно да се води рачуна и о томе да мере економске политике подједнако погодују развоју свих привредних грана и области друштвеног живота, а посебно развоју свих социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина. Код овога мора се имати у виду потребе које објективно произлазе из разлика у структури привреде, различитог нивоа развијености, специфичне тешкоће социјалног карактера, а посебно на сектору запошљавања и слично.

Због свега тога не треба изгубити из вида мере економске политике које погодују политици бржег развоја привредно недовољно развијених република, а посебно САП Косова, као изразито привредно неразвијене Покрајине.

Неоспорно је да из назначених разлика објективно произлазе и различити интереси, а самим тим и разлике у дефинисању политике

развоја на датом нивоу развијености, а отуда и посебности у прилазу предлозима заједничких мера економске политике. Утицај тих разлика на утврђивању политике развоја, па према томе и заједничких мера економске политике, најпотпуније и најконкретније је дошао до изражаја у III делу Друштвеног плана, у коме су садржана многа питања материјалне природе, која су остала отворена, јер о њима није постигнута сагласност.

Пред нама стоје измене и допуне Друштвеног плана Југославије и промене осталих друштвених и самоуправних планова. Ово је момент да се усвојени ставови Полазних основа дугорочног програма економске стабилизације уграде у Друштвени план Југославије. Међутим, за квалитетну измену и допуну Друштвеног плана Југославије од изузетног значаја ће бити што више да се убрзају нека од решења на којима се ради, а која треба да произађу из конкретизације Полазних основа. То ће бити услов да се у Друштвеном плану ближе одреде заједничке мере економске политике, као и остварење заједнички договорене политике. Тиме ће се створити и услови за шире учешће свих учесника у планирању.

У овом приступу нарочито је важно да се што пре расправља о стратегији економских односа с иностранством, о антиинфлационом програму, о политици развоја као фактора економске стабилизације, о неопходности прилагођавања услова привређивања са становишта јачања материјалне основе организација удруженог рада и овлађивања средствима друштвене репродукције од стране радника, као и о друштвеним претпоставкама друштвеног програма стабилизације. Истичем ту потребу јер су се проблеми у међувремену заоштрили и противречности се продубиле, тако да су, не само у значајној мери паралисали токове репродукције, већ је дошло и до заоштравања противречности између појединих делова удруженог рада. У тим условима суочени смо са чињеницом да рад на разматрању неких актуелних питања девизног система, о којима постоје различита гледишта, и даље траје.

Веће република и покрајина треба да

тражи од СИБ-а конципирани предлог мера с циљем да се нађе излаз за акутне проблеме с којима смо суочени. Предлози ових мера морају бити мотивисани потребом отклањања неких тенденција које се већ дуже времена формирају и прете да подрију основе самог система.

У садашњем тренутку, и овом приликом, потребно је нагласити управо овај захтев, јер смо већ дуже времена суочени с потискивањем динара као јединог платежног средства у земљи, а што је последица насталих поремећаја у платном и девизном билансу земље. Као императив се намеће пресецање тих и таквих тенденција, независно од објективних тешкоћа и враћање, доследно Уставом утврђеним принципима.

ПРЕДСЕДНИК НИКОЛА КМЕЗИЋ:

За реч се јавио др Берислав Шефер.

BERISLAV ŠEFER (SR Hrvatska):

Druže predsedniče, drugarice i drugovi delegati, smatram da je veoma značajan dokument o kome danas diskutiramo. Bila je sasvim očita potreba da se razradi dugoročni program stabilizacije i o tome je u prošlom sazivu ovoga Vijeća i Skupštine, bilo mnogo puta riječi. Ali, isto tako je jasno da su pristupi razradi ovog Programa stabilizacije bili dosta različiti, pa je sigurno postojala potreba da se utvrde Polazne osnove, kao zajednička platforma za rad na konkretizaciji programa, kao osnova koja povezuje i unapred osigurava jedinstveni pristup u konkretizaciji programa. Samo se tako i moglo osigurati da se istovremeno radi na svim pitanjima koja uključuje Program stabilizacije, a da se u osnovi, unapred osigura njegova izbalansiranost i međupovezanost. Stoga je za pozdraviti takav pristup u radu koji, istina, traži odgovarajuće vreme, ali daje veću šansu uspešnog koncipiranja Programa stabilizacije.

U pristupu Polaznim osnovama, u suštini nema novih principijelnih stavova. Međutim, principijelna pitanja procesa stabilizacije osnove tretiraju sa stanovišta sadanjenog momenta u razvoju

aktuelnih tendencija, pa i konkretiziraju do određene mjere pravce kako primjeniti principijelne stavove u sadanjim uslovima vođenja procesa stabilizacije. Vrijednost je ovih Osnova što, analizirajući suštinu uzroka naših sadašnjih teškoća sasvim jasno i dokumentirano identificiraju da se uzroci nalaze u narušavanju ekonomskih zakonitosti, u voluntarizmu, a u vezi s tim, i u opasnom naraštanju administrativnog reguliranja reprodukcije i sve snažnijeg ekonomskog ograničavanja samoupravljanja. Zato je u sadanjem momentu našeg razvoja od izuzetnog značaja da Polazne osnove ekonomske stabilizacije, reafirmiraju nekoliko bitnih uslova za stabilizaciju.

Prvo, ove Osnove reafirmiraju objektivne ekonomske zakonitosti bazirane, prije svega, na djelovanju socijalističke robne privrede i zakona vrijednosti i tražnje, te traže da se u tom pravcu provjere i mijenjaju po potrebi oni mehanizmi sistema koji postižu administrativno, umjesto plansko-ekonomsko reguliranje procesa reprodukcije, i posebno da se proveru aktuelna praksa.

Drugo, Polazne osnove reafirmiraju udruženi rad kao cjelovitog nosioca procesa reprodukcije i razvojnog procesa. Pri tom ističu potrebu stvaranja u mehanizmu sistema dovoljno ekonomske motiviranosti za efikasno privređivanje i visoku produktivnost.

Treće, mjerilo efikasnosti, i to u svim fazama reprodukcije mora biti sposobnost prodora u svijet, i to preko znanja, organiziranosti, visoke produktivnosti i konkurentnih cijena. I u tom smislu Osnove naglašavaju preispitivanje, a po potrebi i mijenjanje odgovarajućih mehanizama sistema, koji u prošlosti, pa i sada vode autarhičnosti u odnosu na vlastiti ekonomski tehnološki prodor u svijet, i obrnuto, doskorašnje velike, pa čak i anarhične otvorenosti u odnosu na uvoz tehnologije, kapitala, kao i robe, što je neminovno vodilo kroz određeno vrijeme do takvih odnosa u platnoj, posebno u deviznoj bilanci, koja je postala u sadašnjoj fazi razvoja osnovni ograničavajući faktor.

Osnove se zalažu, međutim, za slamanje svake vrste i svakog oblika autarhičnosti i za stvaranje uslova za funkcioniranje jedinstvenog jugoslovenskog ekonomskog prostora i jedinstvenog tržišta. Iako su sve ovo principi na kojima se zasni-

va cijeli naš sistem, praksa je dovela do bitnog narušavanja ovih principa i to jeste suštinski izvor nestabilnosti i opasno kumuliranih, prije svega, ekonomskih teškoća.

Mogućnost vraćanja bazičnim osnovama samoupravnog reguliranja razvoja bitna je pretpostavka stabilizacije na trajnim osnovama, pa su stoga, sa stanovišta preispitivanja i mehanizama i prakse sistema, kao i potreba preispitivanja strategije materijalnog i socijalnog razvoja, očigledna nužnost.

Mnogi govori koji nisu postignuti, očito, nisu mogli ni da budu postignuti, jer su, jednostavno, bili nerealni. I danas iz ekspozea potpredsjednika Saveznog izvršnog vijeća smo čuli da nije bilo realno ono što smo planirali za Rezoluciju u ovoj godini, a mnogi od nas su to već rekli u to vrijeme. Mi, koji smo bili delegati prošlog saziva krivi smo što smo pristali da takve dokumente donesemo.

Polazne osnove su, u suštini, dale svestranu ocjenu sadašnjeg društveno-ekonomskog stanja i uzroke koji su nas doveli u sadašnje teškoće. To je bitno za dugoročni stabilizacioni program, jer od sadašnjeg stanja i tendencija, očito, mora da polazi dugoročni program. Međutim, čini mi se da je u Osnovama premalo uočeno i da je premalo pažnje posvećeno nekim protivrečnostima od čijeg postepenog ali stabilnog prevazilaženja bitno zavisi proces stabilizacije, i, posebno, njegov društveno-ekonomski karakter.

Naveću dva primjera.

Prvo, iako su Polazne osnove posvetile veliku pažnju problemima ekonomskog razvoja republika i pokrajina i regionalnom razvoju, ističući, pravilno, princip međusobnog nesuprotstavljanja nacionalnih ekonomija u uslovima samoupravljanja, premalo su istakle realnost sadašnjeg stanja u kojem, objektivno postoje kao materijalna snaga, autarhično razvijene proizvodne snage republika i pokrajina, bazirane, po pravilu, na visokim investicijama, a niskoj efikasnosti. Takve proizvodne snage vlastitom snagom i logikom razbijaju jedinstvo jugoslovenskog privrednog prostora i jedinstvo tržišta.

To je jedna od najtežih protivrečnosti sadašnjeg stanja i nasleđa koje će, uz uklanjanje iz pra-

kse sistema onih mehanizama koji utiču na razbijanje jedinstvenog tržišta, tražiti svjesno plansko usklađivanje podjele rada unutar zemlje, stvaranje uslova za plansko-poslovno povezivanje međusobno povezanih velikih privrednih kompleksa, i to na nivou cijele zemlje. To je dugoročni zadatak i bitni faktor sadašnjeg stanja koji ima uzrok u nesamoupravnom karakteru odlučivanja materijalnog i socijalnog razvoja u dosadašnjem periodu, koji predstavlja objektivno nasleđe i ograničavajuće faktore za našu budućnost.

Drugo je protivrečnost između proizvodnje i potrošnje.

Pozdravljam rehabilitaciju principa da je zadovoljavanje potreba osnovni cilj socijalističke proizvodnje. Na 36. strani ovog teksta piše: „Zanemarivanje činjenice da je osnovni cilj socijalističke proizvodnje sve potpunije zadovoljavanje potreba i da se ne može očekivati da se radnik ponaša kao racionalni proizvođač ako ga ne pokreće materijalni interes za neprekidan rast — njegovog životnog standarda, njegove porodice i društva kao cjeline, ima nedogledne ekonomske i društvene posljedice”. U sadašnjim teškoćama to često zaboravljamo. Koliko su se do sada gomilale i još se gomilaju ekonomske teškoće, treba da smo svjesni toga da se sada gomilaju i socijalne.

Enormno visoke investicije, prije svega privredne, neracionalne i neefikasne dohodno i devizno u sukobu su s potrebama koje su te investicije same stvorile. Socijalno-ekonomska struktura stanovništva i njene bitne promjene rezultat su, prije svega, investicija i privrednog razvoja, ali su objektivno povećale potrebe i bitno utjecale kroz proizvodnju na njihovu strukturu. Kad se problemi nesklada između neefikasnosti privrede i potreba koje su proizašle iz rasta nepoljoprivrednog stanovništva, više nisu mogli rješavati na račun smanjenja domaće akumulacije ili, pak, uvoza strane akumulacije, sukob je postao neizbežan. Neizbežno smo došli u sukob između potreba i mogućnosti. Isplate ličnih dohodaka u radnim organizacijama koje rade s gubitkom, ili su na ivici rentabiliteta povećavaju masu ličnih ohodaka iznad ekonomski opravdanog nivoa u globalu Jugoslavije, bar za pet procentnih poena, ali to nije rezultat socijalne politike, već ekonomske politike. Povećanje zaposle-

nih penzionera, đaka i studenata, znači zahtjev za dodatnom potrošnjom, što je jednako objektivna činjenica kao i akumulacija.

Uostalom, analiza Saveznog zavoda za društveno planiranje koja nam je data uz Izvještaj Saveznog izvršnog vijeća pokazuje da su u deset godina realni lični dohoci radnika povećani za 11%, a u poslednje dvije godine smanjeni za 12%–14%. To je prosek, a u tome su mnogi zaposleni prošli i lošije. Problem između proizvodnje i potrebe je vidna protivurečnost koju prenosimo u naredni period, od čijeg razrješavanja zavisi i stabilizacija i ponavljam ponovo, društveno-ekonomski karakter procesa stabilizacije. To nije pleoaje za povećanje potrošnje bez realnih rezultata privređivanja i bez realne proizvodnje. U sadašnjem momentu, pa i narednih godina, radi otplate dugova moraće se trošiti manje od stvaranja. To traži, međutim, da se stvaraju sve više uslovi podsticaja za više stvaranja, jer samo tako se može postepeno protivurječnost u proizvodnji i potrošnji prevazilaziti, a to traži konkretne programe, aktiviranje kapaciteta i ljudi.

U istoj analizi, koju sam spomenuo, kaže se da je za poslednjih deset godina uvezeno 30 milijardi dolara opreme, da je na fakultetima, visokim i višim školama diplomiralo preko 450 hiljada ljudi. Mi ne smijemo u ovoj teškoj situaciji, u kojoj otplate dugova mora da ima neprikosnoveni prioritet da se ne okrenemo i korišćenju onoga što je do sada uloženo, onoga što imamo, na bazi čega se može više proizvoditi i stvarati radi postepenog, ali stabilnog podmirivanja potreba. Samo tako može da se stvara motivacija radnika i radnih ljudi da bitka za adekvatniji odnos prema radu, sredstvima, dohotku i prema ciljevima i zadacima stabilizacije bude, prije svega, njihova bitka i interes, te da se radnici i konstituišu kao nosioci borbe za stabilizaciju. U svemu tome uloga subjektivnog faktora, a prije svega, Saveza komunista Jugoslavije je ogromna. Mora se promijeniti mnogo toga u strukturi nosioca ekonomske vlasti u korist udruženog rada. Tu ima otpora i biće ga, čemu pogoduje opća narušenost unutarnjih i vanjske ravnoteže. Ti otpori idu toliko daleko da se narušavaju čak i zakonski normirane obaveze, a da ne govorim o dogovorima i sporazumima. Treba stvoriti političku klimu koja

će postepeno osiguravati sigurno mijenjanje stanja i tendencija na liniji stabilizacije. No, ona se ne može stvoriti riječima i rezolucijama, već, prije svega, stvaranjem motiva za bolji rad i privređivanje, ali i ekonomskog rizika i odgovornosti za loše privređivanje. U tim okolnostima političko angažiranje bi dobilo realan ekonomski okvir, i to treba da napravimo.

Treba izvući pouke iz činjenice da smo imali nekoliko puta pokušaje suštinskih zahvata u društveno-ekonomskim odnosima i razvojnoj politici, ali uvijek smo se vraćali administriranju i svim teškoćama koje iz toga proizlaze, a koje su se u poslednjim godinama kumulirale do vrhunca. Dakle, realiziranje dugoročnog programa stabilizacije je bitno pitanje odlučnog i konkretnog političkog angažiranja Saveza komunista Jugoslavije i drugih političkih snaga. Delegatski sistem, pa i ova Skupština, u tome imaju najodgovorniju ulogu. No, uspjehnost djelovanja, kao i realizacija programa zavisi od opće političke angažiranosti svih faktora u društvu koji će omogućiti da delegatski sistem bude daleko odlučujući faktor u odlučivanju, a ne da o raznim donešenim odlukama bude eventualno naknadno obaviješten.

ПРЕДСЕДНИК НИКОЛА КМЕЗИЋ:

Реч има делегат Јован Вујадиновић.

ЈОВАН ВУЈАДИНОВИЋ /СП Црна Гора/:

Друже председниче, другарице и другови делегати, обављена расправа у радним тијелима нашег Вијећа дала је пуну подршку предложеном концепту дугорочног програма економске стабилизације што упућује и на одговарајуће закључке Вијећа у вези с овим питањем.

Уз сагласност с оцјенама садашње наше економске, и не само економске ситуације и њених узрока већ и с прихватањем назначених праваца активности за савладавање нагомиланих тешкоћа и противурјечности у привређивању и развоју друштвено-економских односа, изречено је доста корисних сугестија и предлога. Ту чиње-

ницу можемо примити као добар знак да је наше Вијеће почело, рекао бих, на радан и конструктиван начин да се бави проблематиком која, не само у овом тренутку доминира друштвено-политичким животом наше заједнице, већ ће сигурно то остати и дуже вријеме.

Пошто је главна сврха Полазних основа да пружи јединствен приступ изради Програма економске стабилизације у свим самоуправним организацијама и заједницама и органима друштвено-политичких заједница у земљи, мислим да је добро што се овакав Докуменат појавио већ сада пред нашим Вијећем, тако да је на почетку разраде Програма економске стабилизације створена могућност да се на читавом широком фронту самоуправног и делегатског одлучивања упоредно и с истим идејним концептом и погледима на стратегију економског и друштвеног развоја приступи разради и фиксирању конкретних циљева и задатака који ће бити мерени одговарајућим срединама и субјектима.

Друго је питање што се већ дуже осјећа потреба за једним оваквим Документом, једном акцијом овакве природе и колико нас то кашњење, као и друге споровости коштају. Надајмо се да излазимо из једне праксе и манира да се не желе чути непријатне истине и из њих извести праве оцјене и закључци, као да се тиме може избећи суочавање с грубом, и врло непријатном реалношћу. За такав наук може се, заиста, без жаљења, платити и висока цијена. Вјерујем да нико, ни у овом Дому, ни на другим мјестима, где се одговорно и озбиљно расправља о утврђивању политике и мјера економске стабилизације не гаји илузија да ћемо код наших радних људи и грађана изазвати овим послом одушевљење и овације.

Реално је очекивати да ће бити у реаговањима и горчине и скепсе чак и оштре критике, па и песимистичких прогноза. Међутим, без сазнања пуне истине о тежини проблема и дубини поремећаја насталих у нашој економици и у друштвено-политичком развоју, без јасних оцјена о њиховим узроцима, и што је нарочито важно, без разумљивих и прецизних задатака и мјера за њихово превазилажење нема покретања праве акције и то — одлучујућих снага друштва, радни-

ка у удруженом раду, а у првом реду оних у дјелатностима материјалне производње.

Прихватање гледишта да политика економске стабилизације има сва идејно-политичка и класна обележја упућује да се с највећом бригом и подршком свих организованих социјалистичких снага ради на стварању услова за одлучујући утјецај на процесе економске стабилизације оних снага у друштву које су најдубље и трајно заинтересоване да се економски токови нормализују и да удружени рад оствари пуну афирмацију у систему друштвене репродукције.

Искуство нам је врло богато сазнањем да су законски прописи и разни акти државе показали велику немоћ кад нијесу својим рјешењима ишли „руку под руку” с политички артикулисаним интересима удруженог рада израженим у самоуправним актима и одлукама.

Сада се као кључно питање стабилизације намеће проблем да се што брже и досљедније остваре све оне дубоке промјене које ће потрошњу сводити у реалне оквире. Ово питање се крајње актуелизира кад морамо оштро засијецати у све видове потрошње и сводити је на објективно могуће димензије. А те димензије ће бити за одређено вријеме, као што знамо, и нешто ниже од величине друштвеног производа због већег одлива средстава према иностранству, као и због неопходног јачања фондова дуруженог рада који су били дуго и прекомерно осиромашени. У питању су, дакле, дубоке промјене, за које нема дилеме хоћемо ли или нећемо да их остваримо — дошли смо у ситуацију када то једноставно морамо.

Административна ограничења нијесу никада дала нити дугорочне резултате, нити довела до квалитативних промјена. Увијек је, после краћих интервала смиревања, долазило до нове ескалације потрошње. Очигледно је да се та битка може добити једино пуним и то одлучним ангажовањем ствараоца дохотка у директној конфронтацији с свим другим интересима у друштву. Дакле, није ријеч само о подршци радничке класе политици стабилизације и о њеној пуној политичкој ангажованости за мијењање фактичког стања и односа снага у друштву. За то је потребан активан, офанзиван и добро разрађен програм мјера и акција у свакој самоуправној организа-

цији и заједници, програм који ће полазити од истих основа и чинити органску цијелину с нормативним и другим актима друштвено-политичких заједница на свим нивоима.

Делегатски систем механизмом својих функција може да обезбиди остварење тог неопходног јединства и прожимања.

Ове сам напомене учинио уз можда сувише патетике за ову прилику, јер заиста мислим да су тешкоће с којима смо суочени добиле такве димензије и попримиле такве карактеристике да се у њима концентришу исходишта за сва битна друштвено-политичка, идејна, социјална и етичка питања од значаја за заједнички живот радних људи и наше социјалистичке заједнице и за даљи развој система социјалистичког самоуправљања.

За активан однос који подстиче на акцију и даје визију сигурног излаза из економских тешкоћа и сваког радног колектива /наравно не и оних који немају шансе да се одрже на тржишту/ и привреде шире, трајнији приступ, не може стати само на ограничењима и рестрикцијама. То само може бити програм борбе за што потпуније активирање свих потенцијала, за подизање и ширење производње и за већу продуктивност, за економисање с свим факторима производње и за што шире пословно повезивање у читавом југословенском пословном простору. Те могућности нијесу мале, ни колико сада о њима знамо, а очигледно нијесу у довољној мјери истраживане. Њихова права величина ће бити тек видљива и позната када се колективи на један сасвим нов начин према њима окрену.

Ово што сам рекао, и о чему се сада доста често говори изгледа толико јасно, само по себи, да се чини готово сувишним. Али, није сасвим тако, има ту извесних дилема. Могу се разумијети упозорења да неће тако брзо и једноставно моћи да се активирају све те резерве у условима отежаног снабдијевања енергијом и сировинама, и уз друге факторе ограничења. Међутим, није добро да се појављују неке крајње песимистичке оцјене које полазе од претпоставке да мјере стабилизације априори подразумевају ниску стопу раста, бар за неколико година.

Мислим да ту може да буде доста шематизма у таквом прилазу и недовољно реалног вред-

новања свих наших потенцијалних резерви чије боље кориштење управо значи, у првом реду, подизање квалитета привређивања.

Постоји више разлога капиталног значаја који се морају трајно уважавати, па и у овом тренутку да се што више бринемо за повећање производње и услуга које могу издржати критерије тржишта. Ту је свакако рјешење крупних социјалних питања на првом мјесту, запошљавање, убрзавање развоја неразвијених, ту је и побољшање структуре привреде, подизање продуктивности рада, техничке иновације, а ни један од ових циљева није могуће рационално рјешавати при стагнацији материјалне производње или на сасвим ниским стопама раста.

Заиста, тешко би било разумјети како би програми стабилизације у организацијама удруженог рада могли вршити мобилизацију свих снага колектива, како би могли отворати перспективе, ако не би ишли на сасвим прецизно идентификовање свих расположивих могућности за унапређење пословања?

Дуторочно пледано, у том ће смислу вршити утјецај и објективне економске законитости. Међутим, и оне, у крајњој линији, дјелују кроз свијест и поступке људи.

Наравно, политика стабилизације налаже, читавом својом логицом, што суптилније процијене о реалним могућностима развоја. Међутим, то не значи да не треба имати у виду све оно што је објективно могуће, уз пуну мобилизацију свих потенцијала, остварити и то поставити као наше глобалне циљеве.

Наше главне тешкоће нијесу настале, у првом реду, због тога што смо доста жељели, већ што нијесмо реално, рационално поступали у одабирању тога што хоћемо и нијесмо изналазили најбоље путеве да све то остваримо. Ту жељу да непрекидно хоћемо више, треба сачувати и још је снажније подстаћи, али не да то и даље остане широки оквир за разне нереалне конструкције у центрима одлучивања ван удруженог рада, већ да се стално претаче у конкретним плановима, пројектима и задацима у самоуправним организацијама и заједницама.

Питање о којем сам желио да кажем неколико ријечи односи се на неке социјалне

аспекте политике економске стабилизације. Иначе, има примедби да ово питање није нашло одговарајући третман у Полазним основама. Када говоримо о овим проблемима, не мислим само на социјалне појаве и случајеве који ће настајати као последица разних мјера ограничења и рестрикција, иако и њих треба крајње пажљиво преиспитати у свим конкретним ситуацијама, јачајући солидарност тамо где је потребна, али и одлучно напуштајући праксу да друштво сноси последице слабог рада и газдовања.

Међутим, ријеч је, у вези с овим, што хоћу да кажем, у првом реду о оним социјалним појавама које су до сада измицале не толико пажњи јавности, колико ефикасној друштвеној контроли и акцији. Ако пледирамо на класну обојеност политике економске стабилизације, онда морамо најавити и чврсту одређеност да се одлучно онемогући све шира приватизација дохотка и друштвених средстава, присвајање без рада, коришћење разних монопола, привилегија, као и ефикасно сузбијање криминала. Нијесу занемарљиви ни економски ефекти који би се добили правичнијим опорезивањем и одузимањем незаконито стечене имовине, али је далеко већи значај у идејно-политичком и моралном ефекту, у позитивном утицају на расположење и, да кажем, „борбену готовост” радничке класе, као и за враћање и реафирмацију неких потиснутих вриједности који чине темељне елементе нашег система.

Ова питања су, иначе, врло политизирана у свим нашим срединама, а кроз спровођење економске стабилизације то ће бити још више изражено. Било би много боље да се и у овом домену више води активна политика уједначавања мјера и акција у читавој земљи, него да се то ради од случаја до случаја, под политичким притисцима када се обично овакве акције претварају у екцесе и афере, што не доприноси ни јачању политичке стабилности у друштву, нити успјешном отклањању узрока ових појава.

Другарице и другови делегати, уставна позиција нашег Вијећа условљава бројне обавезе које ће бити везане, како за утврђивање цјелине политике економске стабилизације тако и за доношење конкретних прописа и мјера, које

ће се за земљу као цјелину разрађивати у нашем Вијећу.

У предложеним закључцима дио тих обавеза Вијећа је већ одређен. Хтио бих посебно да истакнем обавезе Вијећа да прати и контролише остварење утврђене политике стабилизације, што је у његовој уставној надлежности, а што је изванредно сложен и посебно одговоран задатак, који ће захтијевати пуно ангажовање свих делегата у Вијећу, свих његових радних тијела, и врло развијене облике сарадње и комуницирања са скупштинама република и покрајина.

ПРЕДСЕДНИК НИКОЛА КМЕЗИЋ:

Има реч делегат Миран Потрч.

MIRAN POTRČ (SR Slovenija):

Drugarice i drugovi delegati, aktuelni problemi u privredi i društvu su takvi da bez suštinskih promena u ponašanjima u praksi, i to kod svih subjekata samoupravnog i delegatskog odlučivanja, kod svih izvršnih i poslovnih organa, a u mnogo čemu i kod radnika i građana, nećemo moći da obezbedimo dalji razvoj samoupravljanja, pa i realan i stabilan privredni i socijalni razvoj društva.

U mnogo čemu nam je, dakle, potrebno radikalno menjanje dosadašnjih ponašanja. To sigurno važi za prevazilaženje sadašnje prakse u sledećem: da su o dohotku, o uslovima sticanja i stvaranja dohotka, a u velikom delu i njegovog raspoređivanja, odlučivale u velikoj meri strukture van udruženog rada, a ne radnici — samoupravljači; da smo kod donošenja i sprovođenja razvojne ekonomske politike, pa i kod dogovaranja i sporazumevanja, više usklađivali i utvrđivali ne-realne želje i ambicije, a malo vodili računa o stvarnim mogućnostima i ekonomskim zakonitostima; bili smo više okrenuti potrošnji a ne proizvodnji, raspodeli a ne stvaranju dohotka, zaduživanju a ne razvoju u okviru vlastite akumulacije, traženju deviza za uvoz a ne stvaranju deviza i većem izvozu; najčešće smo mislili da se admini-

strativnim merama društveno-političkih zajednica, od Federacije do opština, koje nisu bile zasnovane na podsticanju i ekonomskom motivisanju osnovnih društvenih subjekata, tj. radnika u osnovnim organizacijama udruženog rada, za bolji rad i produktivnost, ekonomično korišćenje sredstava i povezivanje i udruživanje, već smo, najčešće, logikom zabrane, preseka i oduzimanja dohotka od onih koji su ga stvorili, i prelivanjem dohotka u neproduktivne organizacije stvarali klimu nemotivisanosti za trajne i kvalitetne rezultate.

Naveo sam samo neka najkarakterističnija ponašanja. Takva ponašanja su već duže vreme prisutna u društvu. Nisu se menjala, uprkos čestim zaključcima koje smo donosili i u kojima smo tražili drugačije ponašanje. Treba postaviti pitanje – da li do promene stanja i ponašanja nije dolazilo samo zbog nespremnosti osnovnih društvenih subjekata ili zbog položaja u kome su se ti osnovni subjekti – radnici u osnovnim organizacijama udruženog rada nalazili. Mislim da je prava istina ovo drugo. Odlukama van udruženog rada i merama razvojne i ekonomske politike, na koju udruženi rad nije imao baš mnogo, ili gotovo nikakvog uticaja, stvorili smo objektivno takve uslove. Ekonomskom politikom, koja nije ekonomski motivisana za bolji rad i drukčije ponašanje, čestim volontarističkim odlukama, stvarali smo uslove za takvo stanje i ponašanje.

Velika vrednost Polaznih osnova dugoročnog programa ekonomske stabilizacije je u tome da to jasno utvrđuju. Njihova druga vrednost je u saznanju da zbog takvog stanja u društvu nisu dovoljne pojedinačne, parcijalne mere, već celovit program i zajednička društvena akcija. Osnove koje su za taj celovit program sadržane u materijalu u celini su prihvaćene u Delegaciji Skupštine Slovenije.

Prihvatljive su zbog toga što jasno utvrđuju Ustav i Zakon o udruženom radu kao trajnu podlogu sprovođenja i razvijanja sistema socijalističkog samoupravljanja i što u ostvarivanju prava radnika da odlučuje o svom dohotku vide jedan od najbitnijih elemenata društvene i ekonomske stabilnosti razvoja. Slažemo se sa tim da sistem treba dalje razvijati i dograđivati, ali se, prvo, treba dosledno i svuda zalagati za njegovo sprovođenje i

tek na osnovu svestranih i argumentovanih ocena stanja i uzroka tražiti dogradnju sistema i dopunu, a ne, kao što smo to često do sada radili, za sve probleme okriviti sistem i tražiti njegovo menjanje.

Podržavamo Polazne osnove, s obzirom na to da zahtevaju veće uvažavanje ekonomskih zakonitosti tržišta, kvaliteta i razvoja dohodovnih odnosa i planiranja, okrenutost stvaranju dohotka i potrošnju, samo u okvirima realnog dohotka, pogotovu zbog toga što orijentaciju na izvoz tretiraju kao „crvenu nit” na kojoj se mora zasnovati i proveravati dejstvo svih elemenata privrednog sistema, planova i ekonomske politike.

Posebno naglašavam da su Polazne ocene prihvatljive i s razloga što jasno ukazuju da se bez uvažavanja zakonitosti tržišta, bez zavisnosti od dohotka, efikasnosti korišćenja živog i minulog rada, bez uvažavanja principa da se dohodak između organizacija udruženog rada mora raspoređivati po tržišnim kriterijumima a ne po volontarističkoj logici, a to znači u zavisnosti od produktivnosti, ekonomičnosti, rentabilnosti poslovanja, dakle, da bez svega toga nema ni ekonomske motivacije za bolji rad, pa ni ekonomske odgovornosti za racionalno korišćenje društvenih sredstava, a kvalitet privređivanja i ekonomska odgovornost na osnovama prava upravljanja društvenim sredstvima, u uslovima delovanja zakonitosti robne proizvodnje, nužan su preduslov za dalje ostvarivanje samoupravljanja na sadašnjem stepenu razvitka našeg društva.

Drugarice i drugovi delegati, mogli bismo mnogo govoriti o dobrim stranama i nužnosti da podržimo Polazne osnove. O svemu tome razgovarali smo u radnim telima Veća. Zbog toga bih samo obavestio Veće da u potpunosti podržavamo i predlog zaključaka, koje je predložio Odbor za društveni plan i razvojnu politiku. Kod toga bih hteo da naglasim da usvajanje takvih zaključaka, iako oni izgledaju formalni, ni najmanje nije bez značaja, već obrnuto, ubeđen sam da njihovo donošenje Veće treba da shvati krajnje ozbiljno i kao značajan akt. Zbog čega tako mislim? Zbog toga jer nas ti zaključci obavezuju na konkretne aktivnosti i na donošenje akata u Veću republika i pokrajina samo na osnovu, i u skladu sa stavovima iz Polaznih osnova. Verujem da ste samnom saglas-

ni da to neće biti uvek lak zadatak, jer usklađivanje i utvrđivanje zajedničkih interesa u Federaciji, u čemu značajnu ulogu ima i naše Veće, traži da prihvatimo i onaj deo Polaznih osnova koji jasno kaže da će promene koje budu usledile na osnovu Programa dugoročne stabilizacije, imati dalekosežne posledice, i da te promene nemaju za cilj da poremećene tokove privrede vrata u pređašnje „stabilno stanje”. To znači da ćemo morati najožbilnije da ocenimo na kojim zajedničkim kriterijumima i interesima treba graditi zajednički razvoj, koji je nužan, da ćemo morati da ocenimo, svako u svojoj sredini, konkretno ponašanje u svojoj republici i pokrajini pošto nam je danas svima jasno da zbog jedinstvenog sistema, jedinstva tržišta ma koliko ono bilo poljuljano, konkretna ponašanja i konkretna praksa u svakoj republici i pokrajini u jako kratko vreme ima posledice na čitav udruženi rad u Jugoslaviji, na položaj radnika u svim republikama i pokrajinama, na interese svakog naroda i narodnosti. Taj zadatak na kraju neće ni malo biti lak i iz razloga jer smo suočeni sa stvarno ozbiljnim problemima o kojima ćemo morati da donosimo odluke već narednih dana, a ti problemi posledica su uzroka o kojima govore Polazne osnove koji i oni se mogu uspešno i trajno rešavati samo u skladu s opredeljenjima iz Polaznih osnova.

Zar se s problemom nelikvidnosti ne suočavamo u prvom redu zbog nedovoljne usmerenosti u izvoz i zbog težnja u razvoju bez oslonca na vlastite snage, na svoj rad i produktivnost i na stvoreni dohodak.

Dogovorili smo se da ćemo uzajamno u Jugoslaviji obezbediti podmirivanje tih obaveza. Tako i treba jer drukčije se nije ni moglo. Ali pitam se, da li ćemo tu opet stati? Mislim da ne bi smeli! Mi moramo zajednički obezbediti da se povрати ugled Jugoslavije u svetu kao solidnog poslovnog partnera i solventnog platioca, ali u svojoj kući moramo utvrditi ko i koliko nas je doveo u tu situaciju, zbog koje će čitavo naše društvo i čitava privreda u ovoj, a sigurno i u sledećim godinama imati ozbiljnih problema sa proizvodnjom, stvaranjem dohotka, pa i zadovoljavanjem potreba radnika.

Vezano za to, moramo oceniti kako se sprovodi ono o čemu smo se dogovorili, u pogledu pod-

sticanja izvoza, u pogledu prioriteta vraćanja zaduženja, u pogledu rasta pojedinih oblika potrošnje i slično. Mislim da nam ubuduće u Veću republika i pokrajina neće o svemu tome biti dovoljne samo opšte i prosečne ocene. Mi ćemo morati da vidimo i ocenjujemo konkretna ponašanja, da donosimo i predložimo mere koje će pogoditi samo one koji se zajednički dogovorene politike ne pridržavaju. Samo tako ćemo i ekonomskim merama, a ne samo političkim apelima, stimulisati disciplinu, red i ekonomsku odgovornost.

S tim u vezi, želim da naglasim da je u svim razgovorima u Skupštini Socijalističke Republike Slovenije naglašeno da postoji puna odgovornost svih faktora da se u Sloveniji sve što je zajednički dogovoreno dosledno sprovodi. Tako smo pristupili i vezano za aktuelne probleme likvidnosti i privređivanja. Republičko Izvršno veće već je informisalo sve društvene faktore o celovitom operativnom planu mera i akcija za obezbeđivanje otplate dugova i za očuvanje proizvodnje.

Taj program je već upućen udruženom radu preko skupština opština i komorskog sistema i on se u praksi već realizuje. Verujem da se tako svuda radi. To je i realna podloga da ćemo program stabilizacije u praksi i ostvariti.

Ništa lakši zadatak nećemo u Veću republika i pokrajina imati prilikom donošenja promena srednjoročnog plana. U skladu sa Polaznim osnovama taj plan mora da bude ne samo realan i usklađen, već i donet na samoupravnim osnovama, a mi znamo da se na taj način na dopunama plana ne radi ni u udruženom radu, ni u opštinama, ni u republikama i pokrajinama, ni u Federaciji. Zbog toga nije bez značaja da se već danas upozori da li će ova Skupština krajem godine opet donositi plan bez ubeđenja da je on baziran na realnom dohotku, usklađen s mogućnostima i ciljevima, s prvim prioritetima i kriterijima razvoja, konkretan i zasnovan na samoupravnim sporazumima udruženog rada i konkretnim obavezama koje su za njegovu ostvarivanje preuzeli dogovori republika i pokrajina. Smatram da se to ne bi smelo ponoviti. Zbog toga i treba na to pitanje veća sada upozoravati i tražiti da se svi faktori aktiviraju na drugačijem radu na planu.

Da još naglasim. Naše Veće moraće na osno-

у Полазних основа водити бригу о томе да се више и брже изналазе дугорочна и трајна решења која ће удруженом раду омогућити јаснија saznanja о условима привређивања за дужи период. С тим у вези, мораћемо и од Савезног извршног већа и од других савезних органа тражити благовремене и боље припремљене предлоге и супростављати се пракси која је, нажалост, присутна и поводом расправе о текућим привредним кретањима у 1982. години, да се предлози мера и активности дају са закашњењима.

Мислим да то нарочито тражи да нам наши ставови и наша опредељења буду реалнији него што су били до сада, јер стварно није најпријатније, пет месеци након утврђивања Резолуције у истој Скупштини чути да су многа опредељења која су била пре пет месеци doneta, већ данас nerealna.

Takođe smatram да ћемо морати одмах да тражимо брже предлагање Скупштини и Већу република и покрајина промене и допуне платног и девизног биланса и платних и девизних позиција република и покрајина. Реč је, наиме, о томе да је данас у експозеу па и у referatu гувернера Народне банке Југославије јасно изречено да Југославија, највероватније у овој години, неће моћи да прође с deficitom од 500 милиона долара, већ да треба да изравнамо наш saldo. Ако је то тако, онда мислим да не можемо чекати тек на јесен да се то утврди, јер ћемо сви, вероватно, у оквиру права која имамо, обезбедити такву потрошњу, да нам на крају године један такав rebalans неће више у пракси нишати ни значити.

Другарце и другови, прихватајући Полазне основе наша је обавеза да их доследно спроводимо у пракси. То је и једини пут да нећемо морати стално радити у временском теснацу, често без прaviх консултација и усмерења наше делегатске базе и стално под притиском текућих проблема, већ да ће се ова Скупштина моћи више окренути развојним и стратешким опредељењима и тиме дати трајан допринос развоју социјалистичког самоуправљања и политици економске стабилизације у нашем друштву.

ПРЕДСЕДНИК НИКОЛА КМЕЗИЋ:

Реч има делегат Мустафа Пљакић.

МУСТАФА ПЉАКИЋ /САП Косово/:

Другарице и друтови делегати, прихватајући Полазне основе у изради дугорочног програма економске стабилизације, желео бих да укажем на следеће:

Делегација Скупштине САП Косова у Већу република и покрајина у целини подржава предлог закључака Одбора за план овог Већа, које ово Веће данас треба да усвоји. То чинимо због тога што сматрамо да Полазне основе с обзиром да указују на суштинске узроке садашњих економских тешкоћа и садашње ситуације, и указују на основне правце битке нашег даљег материјалног и друштвеног развоја, а посебно даљег развоја социјалистичког самоуправљања, представљају значајан оквир да се већ данас на свим местима, на свим нивоима приђе њиховој конкретизацији, изради и доношењу оних мера које ће допринети да зауставимо садашње негативне трендове у економским кретањима, односи који ће обезбедити најшире ангажовање радничке класе, радних људи, свих органа, скупштинског и делегатског система у целини, на доследно остваривање ставова садржаних у Полазним основама.

Друго, ми мислимо да у остваривању ставова из Полазних основа у раду на изради конкретних семената и делова јединственог дугорочног програма економске стабилизације, треба да остваримо јединство акције у скупштинском систему и делегатском систему у целини тиме што ћемо својим креативним ангажовањем на предлогу мера, истовремено бити ангажовани и доприносити да се најодговорније понашамо према спровођењу онога што је договорено. То ће значити значајан допринос промени садашњих односа снага у корист удруженог рада и радничке класе у овладавању дохотком и целином друштвене репродукције.

Треће, мислим да из Полазних основа и досадашње расправе у радним телима и излагања која смо данас чули на заједничкој седници већа, треба да извучемо конкретне обавезе и одговорности и у Већу република и покрајина, са становишта нашег активног учешћа у разматрању свих конкретних делова јединственог

програма економске стабилизације и да се на тај начин предлажући мере и сутестије истовремено укључујемо у креирање решења и мера које ћемо предузимати већ од садашњих дана, али истовремено бити и веома одговорни са становишта предузимања мера и санкција око спровођења договореног.

Такође мислим да закључци које ћемо данас усвојити, а и расправе које смо у радним телима водили данас на заједничкој седници већа – саслушавши излагање и експозе, уз данашњу дискусију, обавезују Веће на такву акцију и такву активност, и очигледно оправдавају да се Скупштина активно и креативно укључује у читаву активност око доношења и спровођења програма економске стабилизације.

ПРЕДСЕДНИК НИКОЛА КМЕЗИЋ:

Реч има делегат Салко Оруч.

САЛКО ОРУЧ /*СР Босна и Херцеговина*/:

Друже предсједниче, другарице и другови делегати, желим врло кратко да говорим о три питања:

Прво, расправе у одборима су показале, што је уосталом резултат расправа и ставова у републикама, да постоји велика сагласност у томе да треба, преко дугорочног концепта стабилизације свјесно и организовано предузимати мјере како би се зауставили негативни трендови у токовима друштвене репродукције, да су, углавном, реално оцијењени узроци таквих кретања и да се сада поставља питање какве све мјере треба предузети и како их реализовати.

С тим у вези желио бих истаћи потребу да се о оним мјерама за које се договоримо да их треба доносити, учинити све да се цјеловито донесу, да постоји њихова међусобна усклађеност и временска истодобност, јер невођење рачуна о томе могло би довести до тога да неки пут добра мјера, ако није праћена и свим другим, не да жељене ефекте.

Подсећам на мјере из јуна 1980. године и

изостанак других мјера, што се све доста негативно одразило.

Према томе, без обзира на сву сложеност таквог приступа, мислим да без икаквог колебања морамо одлучно на томе истрајати. Када је већ о томе ријеч, онда треба и то казати, да не би смјели олако да проглашавамо лошим много тога што данас имамо и да се главни дио процјена зашто смо у оваквој ситуацији односи на то да нешто нијесмо добро планирали. Мислим да има и данас доста прописа, одлука и закона, договора итд. али то сигурно не спроводимо. Зато сматрам да и расправа о овим мјерама није прилика да се разријеше нека питања која не одговарају нашем систему и преко којих би нека грана, групација или подручје требало да без оправданих економских разлога, ако тако могу да кажем, „боље прође него до сада”.

С тим у вези је и ово друго питање о којем желим да говорим. Не без разлога се у расправи о стању и правцима наших активности постављало и поставља питање како смо спроводили законе, одлуке, договоре и споразуме и каква је одговорност у том погледу.

Мислим да данашње излагање, прије свега гувернера Народне банке, отвара нека од тих питања. Мислим да је добро да се почне расправљати и на такав начин. У нашем је заједничком интересу да се свака ствар назове правим именом и да се предузимају одговарајуће мјере. У вези с тим мислим, када је ријеч и о нашем Вијећу, имам осјећај, без обзира што нисам био до сада у овом Вијећу, да би се нарочито морала назначити потреба благовременог презентирања података и правог изношења проблема. Сматрам да до сада то није увијек био случај, па смо се вртели око нечега око чега није требало.

Исто тако, мислим, када је ријеч о овом питању, да неке ствари које су на дневном реду не треба одуговлачити, треба их доносити, поготову када се постигне сагласност да их треба разријешити.

Подсетио бих да је због познатих разлога сасвим разумљиво учињен велики напор да се донесе Закон о располагању конвертибилним девизама и све оно што из тога слиједи, договори о ограничењу одређеног процјента прили-

ва за солидарне потребе, итд, мислим да су се на томе ангажовали сви и да је добро што се тако ради, мада су нека од тих питања, управо везана за тај пропис, остала по мом мишљењу, непотребно неразријешена све до данас. Није било никаквог разлога да се већ данас не зна ко стиче права и под којим условима користи та средства, није разријешено како и када их враћати. Једно конкретно питање са становишта ефикасности морам поменути, а било је постављено да ће се исправити техничка грешка у платнобилансној позицији Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине, о томе постоји сагласност свих, постоји докуменат надлежних, итд. али се све то отеже, не доноси се, иако је за потписивање докумената као што је Договор о ограничењу ових средстава био услов да се претходно то ријеши, а постоје и гаранције Савезног извршног вијећа и других, и то се још не рјешава.

Зато мислим да би добро било да се и Савезно извршно вијеће о томе изјасни, односно да за наредну сједницу предложи конкретну одлуку, да се то ријеши.

Треће питање, мислим да наше сагласности о битним питањима из Основа, и потребу да се донесе низ мјера, и то цјеловито, схватамо, прије свега, као оквир или боље да кажем, као ширење простора за активност и подстицање свих субјеката у друштву да на већ утврђеним принципима социјалистичког самоуправљања и економских законитости, развијају своју активност у свакодневним пословима, да се боре за стабилизацију преко повећања производње, продуктивности, извоза, смањења увоза, расподеле дохотка, инвестиција, итд.

Мјере у систему, па и мјере текуће економске политике морају бити подстицај томе. Према томе, требало би се ослободити илузија и тако се и понашати у доношењу мјера да се мјерама текуће економске политике могу разријешити нечији проблеми, а да за то не постоје напори и друштвено користан рад или пак, да се непридржавањем закона и мјера може боље пролазити а да то остане без конвенција.

ПРЕДСЕДНИК НИКОЛА КМЕЗИЋ:

Има реч делегат Борислав Јовић.

БОРИСЛАВ ЈОВИЋ /СР Србија/:

Друже председниче, другарице и другови делегати, сматрам веома значајним што је наше Веће ставило на дневни ред Полазне основе дугорочног програма економске стабилизације. Велика је ствар за наш сазив што има услове да свој рад на питањима која ће, без сумње, потрајати у току целог мандата започне расправом о документу припремљеном од ауторитативне Комисије савезних друштвених савета која је подржана од Централног комитета Савеза комуниста Југославије.

Наша расправа о овом документу има суштински смисао, јер он треба да представља основу за наш будући рад и понашање. Ово је једно од првих места где започиње јавна расправа о овом документу, па закључи које ћемо имати могу имати позитиван одраз на даљи ток и схватање суштине ствари у јавности, у републикама и покрајинама, комунама, организацијама удруженог рада, на свим местима где треба да се спроводи договорена политика.

Прилика је да на почетку овог мандата разговарамо о томе како да наша заједница створи један довољно цјеловит програм излазка из садашње незадовољавајуће ситуације, а да он не доживи судбину неуспелих, добрим делом парцијалних покушаја из ближе и даље прошлости. Нашој заједници је неопходан цјеловит програм који ће отворити перспективу за даљи развој друштва и за енергично и ефикасно превазилажење нагомиланих економских и друштвених противуречности.

У овом моменту, располажемо само Полазним основама тог програма. Ускоро ћемо, као што се из тог документа види, располагати већим бројем посебних докумената који непосредније и конкретније разрађују начелна одређења

из Полазних основа. То је веома значајна чињеница коју треба поздравити, јер ће тиме бити избегнута традиционална слабост нашег друштва да доноси уопштена документа која се, потом, неефикасно конкретизују и не остварују.

Међутим, иако је пред нама само документ о Полазним основама дугорочног програма економске стабилизације, и то документ који у свему полази од већ усвојених опредељења из програма Савеза комуниста Југославије и из Устава СФРЈ, као и других фундаменталних аката наше социјалистичке самоуправне заједнице, то никако не значи да у том документу нема питања за која је потребно да се наново реafirмишу као наша базична опредељења. То је нужно зато што су се у пракси и понашањима многа од тих аката почела доводити у питање. Ми морамо јасно да кажемо и да се усагласимо која нам је полазна позиција и који нам је крајњи циљ да бисмо могли успешно да градимемо механизме и методе за његово остваривање.

Сматрам да Полазне основе у том погледу имају изузетну вредност.

Сукоб наших основних опредељења и слабости, као што су Полазне основе јасно показале, веома је дубок. Скоро да нема ни једног елемента из нашег економског и друштвеног живота у коме није потребна нека коректура у правцу нашег основног опредељења изградње социјалистичког самоуправног друштва.

Основни субјекти привређивања, организације удруженог рада, нису оствариле своју улогу која им у погледу уставних права и у погледу одговорности припада. Државни органи преузели су доминирајућу позицију у регулисању привредних токова, тако да су се њихова права, у Уставу третирана као изузеци, претворила у правило. Нарушено је јединствено југословенско тржиште. Веома је ослабило деловање економских законитости на критеријуме привређивања итд. Последице таквих друштвених поремећаја су далекосежне како у економским резултатима привређивања, тако и у друштвеним односима. Умањује се ефикасност друштвених средстава, успорава се пораст продуктивности друштвеног рада, јењава стопа привредног раста и природно се ограничавају могућности запошљавања и раст

стандарда становништва.

Инфлација и енормно висок дефицит платног биланса су нужна манифестације таквог стања. Све то негативно утиче на политичко стање у друштву и угрожава развој самоуправљања.

Полазне основе дугорочног програма економске стабилизације су, не само успешно обележиле наше слабости и њихове узроке, као и актуелне међународне околности, већ су, што је још важније, указале на основне правце решавања насталих проблема на комплексан начин. Није мала ствар што је дат јасан одговор — да решење свих кључних проблема стабилизације с којима се суочава наше друштво може да се нађе у оквиру система социјалистичког самоуправљања, шта више, да једино може да се нађе на тим Основама.

Далекосежни значај за наш даљи развој има сазнање на коме се треба учврстити да основни узроци наших недаћа леже у нашим слабостима и то, како у појединим законима и прописима, тако и у плановима и у текућој економској политици, а такође, ништа мање, у свакодневnoj пракси и понашању. То ће омогућити да се критички и стваралачки приступи нужним променама у свим сферама живота, променама које су нужне да би се створили неопходни услови за остваривање стабилизације. Промене ће морати бити крупне и далекосежне у многим прописима, законима, плановима, у понашању и у животу. Биће потребно да извршимо такве коректуре у законима и прописима које ће ојачати мотивацију основних субјеката привређивања за веће резултате пословања, за бољу економију друштвених средстава, за већи обрт, за већу продуктивност рада, за рационалнију расподелу дохотка, за рационално инвестирање са становишта садашњости, будућности итд. Ово се не може извести без њихове повећане и рационално постављене, на раду засноване, економске мотивисаности и економске одговорности за резултате свога рада. То је услов, не само за повећање интереса радника, за судбину, своје организације удруженог рада и за развој самоуправљања, већ је то пресудан услов за остваривање стабилизације наше привреде у целини.

Већа усклађеност појединачних и заједничких интереса као услов напретка морала би бити пажљивије креирана у изградњи система јер су садашњи незадовољавајући привредни резултати, добрим делом, последица погрешно креираних мотивација. Мораће се, хтели ми или не хтели, трошити у складу са створеним, јер више нема услова за додатно задуживање у иностранству. Та чињеница има далекосежно значење за нашу политику стабилизације. Нема услова да се настави с постојећим широким фронтом потрошње. Сви видови и свака појединачна потрошња морала би бити преиспитана. Последице могу бити болне и свако, без изузетка, би морао бити спреман на то. Биће потребно да мењамо планове, пропорције и многе друге материјалне односе и стечене навике.

Нема сумње да је реч о крупним променама од којих нико не може остати изолован, које ће свакога на неки начин погодити, али о променама које треба да отворе перспективу напретка нашој земљи, њеној економској и политичкој стабилности.

Наша заједница је успела да у Полазним основама дугорочног програма економске стабилизације, а верујем да ће се то још више потврдити у сепаратима који следе, да добије солидну базу на основу које може после свестране расправе и провере да створи целовити програм економске стабилизације. Кључно питање, по мом мишљењу, је колико ће такав програм бити изграђен кроз ангажовање свих оних структура нашег друштва које ће бити носиоци његове реализације, које треба не само да га схвате, већ и да га прихвате као свој, у коме треба да виде свој непосредни интерес и перспективу за коју желе да се боре, за коју виде да има смисла да подносе жртве, а жртве нам неминовно предстоје. Само ако их чинимо на бази свесно усвојених програма, можемо сагледати и позитивну перспективу, што без тога, свакако, не би могао бити случај.

Сматрам зато да Полазним основама треба дати пуну подршку, рачунајући увек с тим да ће овај Дом бити непосредно укључен у даљи ток припреме програма економске стабилизације и његово остваривање.

ПРЕДСЕДНИК НИКОЛА КМЕЗИЋ:

Нема више пријављених за дискусију.

Питам, да ли још ко жели да узме реч? */Не жели/*

Одбор за друштвени план и развојну политику, као што знате, припремио је извештај и предлог закључака које би Веће усвојило поводом разматрања ове тачке дневног реда.

Текст ових закључака је свима подељен.

Да ли још ко жели да каже нешто о овим закључцима? */Не жели/*

Стављам предлог ових закључака на гласање.

Ко је за, молим да дигне руку. */Сви/*

Има ли ко *против*? */Нико/*

Да ли се ко *уздржава* од гласања? */Нико/*

Објављујем да је Веће усвојило закључке које је предложио Одбор за друштвени план и развојну политику у датом тексту.*

Прелазимо на *груту* тачку дневног реда:

Образложење представника Савезног извршног већа у вези с Извештајем Савезног извршног већа о остваривању Друштвеног плана Југославије с оценом могућности остваривања Плана у 1983. години

Поред овог Извештаја, члановима Већа достављено је више аналитичких и документационих материјала — Анализа о остваривању плана у протекле две године с оценом могућности остваривања у наредној години, Индикатори развоја у истом периоду, Информација о кретању опште, заједничке и личне потрошње и проблемима у вези са извршавањем буџета Федерације у овој години. Такође вам је, у вези с овим Извештајем, достављен и Преглед активности и мера.

С делегатима Савезног већа саслушали сте образложење Звонета Драгана, потпредседника Савезног извршног већа.

* Закључци Већа република и покрајина Скупштине СФРЈ о подржавању Полазних основа дугорочног програма економске стабилизације објављени су у „Службеном листу СФРЈ”, бр. 35. од 25. VI 1982. године.

Отварам претрес по овој тачки дневног реда.
Ко жели реч?
Има реч делегат Душан Вељковић.

ДУШАН ВЕЉКОВИЋ /СР Македонија/:

Другарице и другови, у Извештају Савезног извршног већа и у другим документима за данашњу седницу, као и у излагањима председника и потпредседника СИБ-а, дата је свеобухватна и, сматрам, реална анализа остваривања Друштвеног плана Југославије у току прошле и ове године и указано је на развојне могућности као и на основне проблеме и противречности с којима ће се наша привреда и друштво суочити у непосредном наредном периоду.

Сматрам да је при том од посебног значаја што се, у оцени стања и испољеним тенденцијама у токовима репродукције и у идентификацији основних жаришта нестабилности, пришло отворено и с високим степеном критичности, а посебно што се излазна решења за савладавање нагомиланих проблема у материјалном развоју ситуирају у шири контекст борбе за превазилажење озбиљних тешкоћа и застоја на неким виталним подручјима развоја наших социјалистичких продукционих односа.

Подржавајући те оцене и такав приступ, дозволите ми да истакнем да и друштвено-економски развој Социјалистичке Републике Македоније у основи има исте или сличне карактеристике, као и на нивоу целе земље, с одређеним специфичностима које произилазе из датог степена привредне развијености и наглашених структурних диспропорција. На неким подручјима репродукције остварена су нешто повољнија кретања, али је у целини узев, укупна привредна ситуација сложенија, пре свега, због веома неповољне енергетске ситуације, високог степена увозне зависности у условима нерешених проблема у девизном режиму, затим због изразите неликвидности привреде и банака, веома великог броја незапослених, махом квалификованих и школованих младих кадрова, итд.

Пошто ће се о презентираним материјалима водити шири и конкретна расправа у радним те-

лима Већа, сасвим укратко ћу се осврнути на нека глобална питања за која сматрам да су од ширег значаја, посебно са становишта неопходних мера и активности за превазилажење нагомиланих проблема у нашем друштвено-економском развоју.

Пре свега, предстојећа расправа не би смела да се води на начин како то често чинимо у анализи остваривања планских циљева и задатака, јер је садашњи економски тренутак по много чему изузетан, с обзиром да су поремећаји и тешкоће на виталним секторима репродукције достигли заиста кулминантну тачку, када свако оклевање у предузимању енергичних мера, којима би се остварио суштински заокрет у понашању свих субјеката друштва може имати заиста несagleдиве и далекосежне последице по наш укупан привредни и друштвени развој.

С тим у вези сматрам да у дебати морамо имати у виду све конкретне узроке, али истовремено не смео дозволити да се занемаре њихове каузалне везе, нити смео пренебрећи чињеницу да се оне не могу лоцирати искључиво, па чак ни претежно у сфери материјалних токова и односа. Није, наиме, спорна констатација да садашњу неповољну економску ситуацију карактеришу нарасле неусклађености у токовима друштвене репродукције, али димензије тих поремећаја истовремено показују да су њихова изворишта далеко мања у објективним материјалним проблемима и противуречностима, а далеко више произилазе из недоследности, па и деформација у функционисању механизма привредног система и мера економске политике и из недоследног остваривања Уставом утврђених друштвено-економских односа.

Познато је, наиме, а то је конкретно истакнуто и у Извештају СИБ-а, да нису донети многи значајни друштвени договори и самоуправни споразуми, програми и друга акта и мере економске политике за регулисање токова репродукције; да се недоследно спроводе, па скоро и легално изигравају многи закони и други прописи; да су веома раширене појаве затварања токова репродукције у регионалне и локалне оквире и нарушавања Уставом утврђених односа на јединственом југословенском тржишту; да су по-

тиснуте објективне законитости и објективни критеријуми привређивања и да су широко присутне пријаве субјективизма и волунтаризма; да су снажно изражене тенденције и пракса јачања републичког и покрајинског етатизма у односима друштвене репродукције итд.

Све то јасно упућује на закључак да смо суочени с озбиљним поремећајима и у сфери политичких односа и с веома раширеним појавама друштвене недисциплине и неодговорности на свим нивоима друштва.

Отуда сматрам да при доношењу текућих мера за санирање најакутнијих жаришта у друштвеној репродукцији, а особито при предстојећим изменама Друштвеног плана и при утврђивању дугорочног програма економске стабилизације морамо јасно идентификовати која конкретна институционална решења и која понашања доводе дугорочније, а посебно у последњих неколико година, до озбиљног раскора између фундаменталних опредељења нашег система социјалистичког самоуправљања и развојне текуће економске политике, с једне, и реалних токова и односа у друштвеној репродукцији и у друштву с друге стране.

И, не само то, први задатак свих организованих социјалистичких снага нашег друштва, а у том склопу и делегатских скупштина на свим нивоима морао би бити да се јасно идентификују снаге које стоје иза таквих понашања и да се поведе енергична борба за њихово онемогућавање. Не пресечемо ли тај чвор, не треба имати илузије да ћемо остварити истинску прекретницу у превазилажењу веома озбиљних проблема који на појединим секторима репродукције добијају заиста алармантне размере.

Што се тиче основних развојних циљева и задатака до краја ове и у наредној години, сматрам да заслужују пуну пажњу а и подршку опредељењу СИБ-а да се тежиште мера економске политике и укупне друштвене активности мора ставити на интензивирање привредне активности, а пре свега, на заустављање опадања стопе раста индустријске производње и на остваривање већих резултата у укупној пољопривредној производњи, с основном оријентацијом да се организовано и ефикасно подстичу и користе

знатајне резерве у постојећим капацитетима. Та оријентација заиста нема алтернатива јер се излаз из садашње ситуације не може обезбедити само рестриктивним мерама на страни потражње и снижавањем свих видова потрошње, нити се у случају стагнације производње могу остваривати и други значајни циљеви економске и социјалне политике.

Други задатак, без алтернативе је свакако битка за експанзију извоза. Она је несумњиво од одлучујућег значаја не само за ублажавање основних платнобилансних тешкоћа и проблема екстерне ликвидности, већ и незаменљив предуслов за оживљавање укупне привредне активности.

Пуну подршку такође заслужује и оријентација за енергичније усклађивање односа између расположивог дојотка и свих видова потрошње, наравно, уз селективан приступ за предузимање одговарајућих антиинфлационих мера. Тако да је од изузетног значаја да Скупштина СФРЈ да пуну подршку СИБ-у у конципирању и доследном остваривању одговарајућих мера економске политике, закона и других аката и да се, уз активно дејство делегатских скупштина и других органа република и покрајина обезбеди ефикасније функционисање укупног механизма одлучивања у решавању присутних проблема и остваривању заједничке политике друштвено-економског развоја.

Сложеност ситуације у којој се налазимо захтева да се радикално заостри питање одговорности свих субјеката у друштву, од основне организације удруженог рада и општине, до органа Федерације. Но, стварна прекретница у том погледу се може остварити само ако одговорност сваког субјекта буде конкретна и фактичка, а не општа и декларативна, и ако се у корену сасеку појаве и тенденције да се носиоци незаконитог рада и неодговорног понашања крију иза паролe наводне борбе против етатизма.

ПРЕДСЕДНИК НИКОЛА КМЕЗИЋ:

Да ли још ко жели реч? /Нико/

Одбор за друштвени план и развојну

политику припремио је предлог радних закључака које Веће треба да усвоји у вези с овом тачком дневног реда. Текст предлога тих закључака имају сви.

Да ли ко жели реч поводом ових закључака? /Нико/

Молим да се изјаснимо.

Ко је за ове закључке, молим да дигне руку. /Сбу/

Да ли је ко против? /Нико/

Да ли се ко уздржава од гласања? /Нико/

Објављујем да је веће усвојило закључке које је предложио Одбор за друштвени план и развојну политику, у предложеном тексту.

Трећа тачка дневног реда:

Актуелна питања екстерне ликвидности земље*

Другови, можемо прећи на четврту тачку дневног реда, док не дођу другови судије.

Четврта тачка дневног реда:

Предлог за избор председника и чланова Комисије Скупштине СФРЈ за праћење спровођења Закона о удруженом раду, из реда делегата у Скупштини СФРЈ

Члановима Већа достављен је овај предлог који је поднела Комисија Скупштине СФРЈ за избор и именовања.

Отварам претрес о предлогу Комисије.

Ко жели реч? /Нико/

Стављам овај предлог на гласање.

Ко је за, молим да дигне руку. /Сбу/

Да ли је ко против? /Нико/

Да ли се ко уздржава од гласања? /Нико/

Објављујем да је Веће усвојило предлог за избор председника и чланова Комисије Скупштине СФРЈ за праћење спровођења Закона о удруженом раду из реда делегата из Скупштине СФРЈ.**

* Материјал и излагања у вези са овом тачком дневног реда могу се користити у Служби за информативно-документалистичке послове у складу с Пословником о заједничком раду већа Скупштине СФРЈ.

** Одлука је објављена у „Службеном листу СФРЈ”, бр. 35, од 25. VI 1982. године.

Док не дођу делегати из Савезног већа, јер судије треба да дају овде свечане изјаве, ми би могли да се вратимо на први део нашег рада — делегатска питања, познат по томе ко жели на почетку рада или сада у току рада да постави неко питање члановима Савезног извршног већа или другим органима управе.

Да ли ко од делегата жели да постави неко делегатско питање.

STIPE TOJČIĆ (SR Hrvatska):

Друже председниче, другариче и другови делегати, на седници Вјећа република и покрајина од 12. травња 1982. године, у вези с разматрањем Информације о стању Југословенске трговачке ратне морнарице и перспективама њезиног развоја, усвојени су следећи закључци:

Прво, Вјеће република и покрајина Скупштине Југославије на седници 12. травња 1982. године разматрало је Информацију Савезног извршног вјећа о стању Југословенске трговачке морнарице и перспективама њезиног развоја и констатирало да Информација као и расправа која је о њој вођена у одборима Вјећа и на седници Вјећа указују на низ значајних питања и проблема у којима се сада налази наша трговачка флота, а и о правцима за њихово рješавање.

Друго, Савезно извршно вјеће ће у сарадњи с надлежним савезним и републичким, односно покрајинским органима и организацијама наставити рад на рješавању проблема трговачке флоте ради изналажења заједнички прихватљивих рјешења за њихово превладавање. О резултатима овог рада Савезно извршно вјеће обавијестиће Вјеће република и покрајина до краја listopada ове године.

Треће, у међувремену ће Савезно извршно вјеће, у границама своје надлежности, hitно подузети потребне мјере за превазилажење девизне ликвидности и стварање нормалних увјета за пословање трговачке морнарице.

Четврто, ови закључци односе се на укупну Југословенску трговачку флоту, како на поморско, тако и на речно бродарство.

Закључак под тачком 3, услиједио је као резултат расправе у којој је истакнута врло акутна

situacija u vezi s mogućnostima naših brodara da podmiruju troškove poslovanja u inozemstvu iz razloga što u zemlji nije rešeno pitanje tzv. dinara deviznog porijekla, odnosno odgovarajućih učešća brodara u deviznom prilivu izvoznika odnosno uvoznika čije terete prevoze domaći brodari.

Istaknuto je da su moguće posljedice – zaustavljanje brodova, do čega će doći ako se pitanje devizne likvidnosti brodara hitno ne riješi. U međuvremenu se Izvršno vijeće Sabora obratilo o ovom problemu Saveznom izvršnom vijeću zahtijevajući da se što brže riješi ovo pitanje na način da brodari mogu podmiriti svoje dospjele obveze, te da se riješi i pitanje sticanja deviza brodraskih radnih organizacija.

Kako problem do sada nije razriješen, brodraske organizacije zapadaju u sve veće teškoće. Poznato je da je 7. lipnja došlo do prvog zaustavljanja broda „Sava” u jednoj američkoj luci zbog nepodmirenja plaćanja stranim partnerima. Takođe su sve češća upozorenja stranih kompanija u kojima najavljuju otkazivanje pružanja usluga našim brodarima, posebno gorivom. Ovakva situacija je krajnje ozbiljna kako sa stajališta ugleda naše flote u inozemstvu i njenih budućih referenci na svjetskom tržištu brodraskog prostora, tako i u vezi s mogućnostima ostvarivanja deviznog priliva i saobraćaja s kojim se računalo u Projekciji platne bilance.

Imajući u vidu citirani zaključak Veća republika i pokrajina kao i posljedice do kojih je u međuvremenu došlo, a u skladu sa članom 225. Poslovnika Vijeća republika i pokrajina, u ime Delegacije SR Hrvatske postavljам sljedeće delegatsko pitanje.

Prvo, koji su razlozi da Savezno izvršno vijeće do sada nije poduzelo potrebne mjere za prevazilaženje devizne nelikvidnosti pomorskih brodara i stvaranje normalnih uvjeta za poslovanje trgovačke mornarice?

Drugo, da li se može očekivati pozitivno rješenje prijedloga Izvršnog vijeća Sabora u vezi s ovim upućenim pitanjem Saveznom izvršnom vijeću, pismom od 2. lipnja ove godine?

Treće, da li će operacionalizacija odgovarajućih odredbi Zakona o privremenom raspolaganju i korišćenju konvertibilnih deviza sredstava

rajnije riješiti ovo pitanje i kakvi su prijedlozi u vezi s tim?

Molim da se odgovori na ova pitanja daju u toku ove sjednice.

ПРЕДСЕДНИК НИКОЛА КМЕЗИЋ:

Да ли представник Савезног извршног већа може да да одговор на ово питање?

По Пословнику треба да се изјаснимо да ли Веће прихвата да се да одговор на следећој седници.

Да ли је делегат, који је поставио питање, сагласан да иде на следећу седницу? */Сагласан је/*

Да ли још ко жели да постави делегатско питање? */Очигледно је да нема нико/*

Сада треба да сачекамо судије, које сваког момента могу доћи.

Прелазимо на пету тачку дневног реда:

Предлог за избор судија Савезног суда

Члановима Већа достављен је овај предлог који је поднела Комисија Скупштине СФРЈ за избор и именовања.

Отварам претрес о предлогу Комисије. Ко жели реч? */Нико/*

Стављам овај предлог на гласање.

Ко је за, молим да дигне руку. */Сви/*
Да ли је ко *protub*? */Нико/*

Да ли се ко уздржава од гласања? */Нико/*

Објављујем да је Веће усвојило предлог за избор судија Савезног суда и да су на тај начин за судије Савезног суда изабрани Илија Дурбаба, секретар Одбора Савезног већа Скупштине СФРЈ за правосуђе и Фарук Прешева, судија Врховног суда Косова.*

Према члану 78. став 5. Пословника о једничком раду Већа Скупштине СФРЈ, судије Савезног суда пре ступања на дужност дају пред већима Скупштине СФРЈ свечану изјаву.

* Одлука је објављена у „Службеном листу СФРЈ”, бр. 35 од 25. 6. 1982. године.

Текст изјаве гласи:

„Изјављујем да ћу се у вршењу својих дужности придржавати Устава СФРЈ, закона и самоуправних општих аката, да ћу своју дужност вршити сабесно и непристрасно, да ћу се у свом раду залагати за остваривање уставности и законитости и да ћу штитити слободу и права грађана и самоуправни положај радних људи и самоуправних организација и заједница, као и друштвени поредак Социјалистичке Федеративне Републике Југославије”.

Молим новоизабране судије Савезног суда, као и друга Мирка Рогошића, који је на прошлој

седници такође изабран за судију Савезног суда, али није био присутан да да свечану изјаву, да ову свечану изјаву потпишу.

Честитам на избору новоизабраним судијама Савезног суда и желим им пуно успеха у раду.

(Aplauz)

С овим смо завршили претрес свих питања према усвојеном дневном реду.

Обавештавам вас да ћемо одмах, или кроз који минут, на седници оба већа у великој сали, одржати састанак Клуба делегата у Скупштини СФРЈ.

Закључујем седницу.

(Sednica je završena u 15,23 časova)

Савезни Суд
Југославије

S A D R Ź A J

I. Pre dnevnog rada:

1. Overavanje zapisnike 1. sednice Veća republika i porajina (15. i 16. V 1982)
2. Utvrđivanje dnevnog reda
3. Ekspoze Milke Planinc, predsednika SIV-a povodom razmatranja Polaznih osnova dugoročnog programa ekonomske stabilizacije
4. Ekspoze Zvone Dragana, potpredsednika SIV-a, u vezi sa Izveštajem SIV-a o ostvarivanju Društvenog plana Jugoslavije za period od 1981. do 1985. godine u 1981. i 1982. godini, s procenom mogućnosti ostvarivanja Plana u 1983. godini
5. Pitanja delegata i odgovori

Govorio:

Stipe Tojčić (SR Hrvatska)

II. Dnevni red:

1. Polazne osnove dugoročnog programa ekonomske stabilizacije 24

Govorili:

Vasil Tudžarov (SR Makedonija)
Berislav Šefer (SR Hrvatska)
Jovan Vujadinović (SR Crna Gora)
Miran Potrč (SR Slovenija)
Mustafa Pljakić (SAP Kosovo)
Salko Oruč (SR Bosna i Hercegovina)
Borislav Jović (SR Srbija)

2. Obrazloženje predstavnika SIV-a u vezi s Izveštajem Saveznog izvršnog veća o ostvarivanju Društvenog plana Jugoslavije s ocenom mogućnosti ostvarivanja Plana u 1983. godini 38

Govorio:

Dr Dušan Veljković (SR Makedonija)

3. Aktuelna pitanja eksterne likvidnosti zemlje 41
4. Predlog za izbor predsednika i članova Komisije Skupštine SFRJ za praćenje sprovođenja Zakona o udruženom radu iz reda delegata u Skupštini SFRJ 41
5. Predlog za izbor sudija Saveznog suda 42

